

Veiligheidsbeleving in Schiedam

een studie in vijf buurten

Onderzoeksgroep Recht & Veiligheid - Lectoraat Publiek Vertrouwen in Veiligheid,
Krista Schram, Marnix Eysink Smeets & Tineke Hendrikse
Februari 2021

Met medewerking van:

Ahmed Benkhatab

Dylan Schreurs

Frank Burghardt

Houda Bakkech

Marcia Schooneveld

Shafiq Hasnoe

Susanne Sukel-Van der Meulen

1 Inhoud

Samenvatting.....	4
Inleiding.....	5
2 Veiligheidsbeleving in kort bestek	6
2.1 Veiligheidsgevoel en veiligheidsbeleving: waar hebben we het over en waar komt het vandaan?.....	6
2.2 Relevantie in de stedelijke samenleving	9
2.3 Risico-indicatoren.....	10
3 Het onderzoek.....	11
3.1 Aanleiding, doelstelling en onderzoeksvragen	11
3.2 Onderzoeksopzet	11
3.3 Werkwijze	12
4 De veiligheidsbeleving in vijf Schiedamse buurten	15
4.1 De benchmark: veiligheid en veiligheidsbeleving in Schiedam als geheel	15
4.2 Veiligheidsbeleving in de Nolensbuurt.....	17
4.3 Veiligheidsbeleving in de Wibautbuurt.....	26
4.4 Veiligheidsbeleving in Groenord-Zuid.....	32
4.5 Veiligheidsbeleving in de Stationsbuurt	39
4.6 Veiligheidsbeleving in de Vogelbuurt.....	46
5 Conclusies en aanbevelingen.....	52
5.1 Conclusies	52
5.2 Aanbevelingen	57
Literatuur.....	59
Bronnen	60
Bijlage 1 Cijfers per buurt	63
Bijlage 2 Topiclijst straatinterviews.....	64
Bijlage 3 Topiclijst interviews met professionals	65

Samenvatting

Inwoners van Schiedam voelen zich relatief vaak onveilig in de eigen woonbuurt. De lokale Veiligheidsindex 2019 liet zien dat dit gevoel van onveiligheid van 2017 op 2019 nog weer verder was toegenomen. Het gemeentebestuur van Schiedam vroeg het lectoraat Publiek Vertrouwen in Veiligheid daarom te onderzoeken wat dit gevoel van onveiligheid veroorzaakt en waar aanknopingspunten liggen voor verbetering. Daarom verrichtten wij een onderzoek in vijf Schiedamse buurten: vier buurten met een hoog gevoel van onveiligheid en één buurt waar bewoners zich juist relatief veilig voelen. Gesprekken met bewoners en wijkprofessionals vormden de kern van het onderzoek, aangevuld met secundaire analyse van buurtcijfers en een kleine mediascan.

De geregistreerde criminaliteit in Schiedam laat een dalende tendens zien, het gevoel van onveiligheid een stijgende. (Tekenen van) criminaliteit en overlast vormen dan ook slechts één factor die de veiligheidsbeleving in de buurten met een hoog gevoel van onveiligheid in de hand werken. De heterogene, sociaal zwakke en vooral ook veranderende bevolkingssamenstelling is een volgende factor: het maakt buurtbewoners extra kwetsbaar voor gevoelens van onveiligheid. De sociale cohesie en sociale controle is laag en een instroom van Midden- en Oost-Europese arbeidsmigranten en/of van kwetsbare personen wordt in diverse buurten als bedreigend ervaren. Bewoners zien verder vervuiling en verloedering en gebrekkig onderhoud van de buurt. Het vertrouwen in (en contact met) instanties is laag. De gemeente wordt meestal niet als relevante partij in de veiligheid gezien, terwijl de politie in de buurten wel wordt gezien, maar niet als effectief wordt ervaren. Een laatste factor is dat (buurten van) de gemeente Schiedam met enige regelmaat met criminele incidenten in het nieuws zijn. Er groeit een reputatie van onveiligheid die ook de beleving beïnvloedt van inwoners die hun eigen buurt niét als onveilig ervaren.

Deze factoren versterken elkaar en leiden ertoe dat in meerdere buurten sprake is van een *problematische veiligheidsbeleving*. Een beleving van (on)veiligheid die op verschillende manieren schadelijk doorwerkt op het welbevinden en functioneren van individuen, buurten en de stad als geheel. In de buurten met een hoog gevoel van onveiligheid zien wij daarbij tekenen van een *spiral of decay*, waarin de beleving van onveiligheid een neerwaartse ontwikkeling van de buurt aanjaagt en criminaliteit en onveiligheid juist kan doen toenemen. Verder zien wij dat bepaalde locaties op het publiek het effect hebben van een *signal place*: een teken dat het met de veiligheid in Schiedam 'niet goed zit.'

Het onderzoek geeft aanleiding om te veronderstellen dat het zinvol én mogelijk is werk te maken van de verbetering van de veiligheidsbeleving in Schiedam. Het laat echter ook zien dat *quick fixes* niet voorhanden zijn: verbetering is slechts haalbaar met een intensieve, fundamentele aanpak, gericht op het brede palet aan factoren dat van invloed is. Zo'n aanpak vereist een lange adem. Een zichtbare, doortastende aanpak van de belangrijkste *signal places* is echter wél op kortere termijn te realiseren. Dit zal de Schiedammers ook duidelijk maken dat het het gemeentebestuur ernst is om de veiligheidsbeleving te verbeteren.

Inleiding

Eind 2019 liet de Schiedamse Veiligheidsindex een opvallend patroon zien. In de gemeente was de geregistreerde criminaliteit ten opzichte van eerdere jaren redelijk stabiel gebleven, de veiligheidsbeleving onder de bevolking was echter opvallend verslechterd. De Veiligheidsindex werd in december 2019 aan de gemeenteraad gepresenteerd. Daarbij verzorgde ook Marnix Eysink Smeets, lector Publiek Vertrouwen in Veiligheid van hogeschool Inholland Rotterdam, een presentatie. Hij constateerde dat de beschikbare cijfers wezen op een problematische veiligheidsbeleving onder de Schiedamse bevolking. Niet alleen kende de bevolking van Schiedam een opvallend hoog gevoel van onveiligheid in vergelijking met die in andere G-32 gemeenten, ook verder 'inzoomend' waren in de cijfers diverse alarmsignalen zichtbaar. Het leek daarom verstandig niet alleen te constateren *dat* op het gebied van de veiligheidsbeleving waakzaamheid geboden was, maar ook om na te gaan *wat* dit veroorzaakte en wat daaraan te doen zou zijn.

Naar aanleiding hiervan heeft het gemeentebestuur ons lectoraat verzocht nader onderzoek te doen naar de veiligheidsbeleving in Schiedam. In zomer en najaar van 2020 hebben wij daartoe een verdiepend onderzoek uitgevoerd in vijf Schiedamse buurten. Dit rapport vormt daarvan het verslag. Het laat zien dat in (delen van) de gemeente het gevoel van onveiligheid onder de inwoners op een niveau ligt dat als problematisch kan worden beschouwd. Het laat echter ook zien, dat er concrete aanknopingspunten voor verbetering zijn.

Leeswijzer

Hoofdstuk 2 bevat een kort overzicht van wat uit de wetenschap bekend is over veiligheidsbeleving: wat het is, hoe het tot stand komt en - vooral - waarom het relevant is voor de kwaliteit van de stedelijke samenleving.

In hoofdstuk 3 geven wij een verantwoording van het uitgevoerde onderzoek.

Hoofdstuk 4 geeft een overzicht van de onderzoeksbevindingen, gepresenteerd per onderzochte buurt: Nolensbuurt, Wibautbuurt, Groenoord-Zuid, Stationsbuurt en Vogelbuurt.

Hoofdstuk 5 bevat tenslotte onze conclusies en aanbevelingen.

2 Veiligheidsbeleving in kort bestek

In dit hoofdstuk schetsen we kort – en op een populairwetenschappelijke manier – wat kernpunten van het fenomeen ‘veiligheidsgevoel’ zijn. Het zijn punten om mee rekening te houden bij het duiden, onderzoeken én beïnvloeden van dat fenomeen. We gaan kort in op wat het is, waardoor het ontstaat en welke gevolgen het kán hebben in de stedelijke samenleving. Het vormt ook het theoretisch kader dat wij gebruikt hebben bij het uitvoeren van het onderzoek.

2.1 Veiligheidsgevoel en veiligheidsbeleving: waar hebben we het over en waar komt het vandaan?

Het *veiligheidsgevoel* van mensen vormt een onderdeel van hun *veiligheidsbeleving*. Dat is de totale set van gedachten, oordelen, gevoelens rond hun veiligheid, mét de daarmee samenhangende gedragingen. Bij de gedachten gaat het dan bijvoorbeeld om de inschattingen van mensen van de aard en omvang van criminaliteit en wanordelijk gedrag in de buurt en van het risico daarvan slachtoffer te worden. Bij de gevoelens gaat het om angst, onzekerheid, of verontwaardiging, maar vaak ook om boosheid. Mensen passen op basis van die gedachten en gevoelens tenslotte ook vaak hun gedrag aan. Door een blokje om te lopen, door niet alleen de straat op te gaan, door te praten met anderen over wat men ervaart of door samen wat beter op te letten op wat er in de buurt gebeurt. Die gedachten, gevoelens en gedragingen hangen sterk met elkaar samen. Het veiligheidsgevoel kan daarom het beste begrepen worden door de blik te richten op die bredere veiligheidsbeleving.

Een gevoel van onveiligheid komt niet alleen maar door criminaliteit

In de beleidspraktijk wordt vaak aangenomen dat een gevoel van onveiligheid rechtstreeks voortkomt uit het niveau van criminaliteit in een specifieke situatie. Dat betekent dat er meteen een vergelijking wordt gemaakt tussen de (gemeten) veiligheidsbeleving en de (gemeten) criminaliteit. En dan wekt het nogal eens verbazing dat de veiligheidsbeleving zich redelijk los kan ontwikkelen van de geregistreerde criminaliteit. Daar zijn meerdere verklaringen voor. Ten eerste komt het gevoel van onveiligheid voort uit een inschatting van wat er *kan* gebeuren. Criminaliteit kan daarvoor een aanwijzing zijn, maar ook zonder dat er al sprake is van werkelijke criminaliteit kan een omgeving veel signalen bevatten die wijzen op een *risico*. Op die signalen komen wij nog terug. Een (hoog) gevoel van onveiligheid kan er ook toe leiden dat delicten niet worden aangegeven. Of dat mensen zich zó beperken in hun gedrag dat zij inderdaad minder slachtoffer worden, maar op een manier die hen overmatig beperkt. In beide gevallen lijkt op basis van de politiestatistieken dat er weinig aan de hand is, terwijl dat juist *voortkomt* uit een hoog gevoel van onveiligheid.

Het resultaat van twee inschattingen

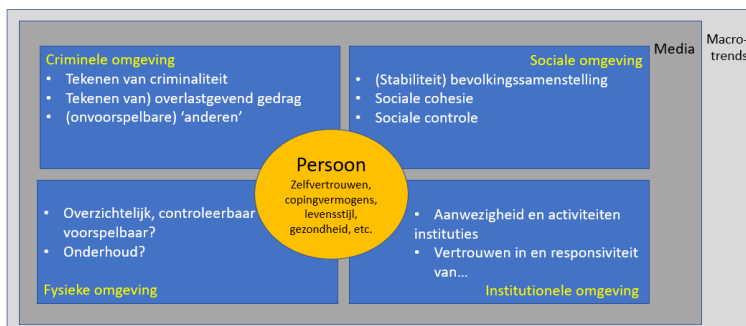
In de kern is veiligheidsbeleving het resultaat van een optelsom van twee inschattingen die mensen continu maken, deels bewust en deels onbewust. De eerste inschatting is *wat zijn de risico's en bedreigingen?* De tweede inschatting is: *(hoe) kan ik die hanteren?*

Het beeld van de *risico's en bedreigingen* kan in de eigen buurt bijvoorbeeld ontstaan door het concreet zien van overlast en criminaliteit of van gedragingen die daarop kunnen wijzen. Of door het daarover horen van vrienden en bekenden. Maar het kan ook komen door tekenen van verloedering in de fysieke omgeving of door de aanwezigheid van 'andere' mensen die lastig in te schatten zijn. Of door het optreden van instanties en door het zien van mediaberichten over onveiligheid bijvoorbeeld.

Bij de inschatting van de manier waarop en mate waarin *die risico's te hanteren* gaat het allereerst om de mate waarin men *zelf* denkt in staat te zijn de dreiging af te wenden of de gevolgen ervan te dragen. Maar het gaat ook om wat men denkt dat anderen zullen doen, zoals buurtgenoten of mensen uit het eigen netwerk. Of wat instanties doen of zullen doen, zoals politie, de gemeente, de woningbouwvereniging.

De inschattingen ontstaan in een complex samenspel van signalen en factoren

De inschattingen die we hierboven hebben beschreven ontstaan door een complex samenspel van uiteenlopende factoren uit de omgeving én van factoren die voortkomen uit eigenschappen van de personen zelf. Die factoren hebben we grafisch samengevat in onderstaand schema, wat we hierna nog zullen toelichten. We kunnen het helaas niet eenvoudiger maken: elke keer weer blijkt de veiligheidsbeleving in een specifieke situatie te berusten op een complex samenspel van meerdere factoren uit het schema. Die factoren en dat samenspel kunnen in een andere situatie weer heel anders zijn. Dat heeft – ook voor de situatie in Schiedam, ook voor dit onderzoek – een belangrijke consequentie: veiligheidsgevoel kan alleen goed begrepen worden door die heel systematisch op een zo concreet mogelijk niveau te bekijken, zoals op het niveau van een buurt. Dat is dan ook de insteek die in dit onderzoek zal worden genomen.

Figuur 1 factoren die van invloed zijn op de veiligheidsbeleving. Uit: Eysink Smeets (2013)

In het navolgende lichten we de verschillende velden uit het schema nog even verder toe.

Situationele factoren

Allereerst zijn de kenmerken van belang van de situatie waarin het veiligheidsgevoel zich vormt. Zoals de kenmerken van een buurt. Die *situationele factoren* liggen in vier omgevingen:

1. De *sociale omgeving*. Het gaat hier om de bevolkingssamenstelling, de mate waarin deze divers¹ is, stabiel is of verandert en kenmerken zoals sociale cohesie en de sociale controle. Is er sprake van onderlinge bekendheid en betrokkenheid? Voelen mensen zich thuis? In hoeverre ervaren mensen collectieve redzaamheid?
2. Dan de *fysieke omgeving*. Is de omgeving overzichtelijk, beheersbaar, voorspelbaar en aantrekkelijk? Straalt deze uit dat ervoor wordt gezorgd? En is het voor de juiste personen toegankelijk of juist ontoegankelijk?
3. Met de *criminele omgeving* bedoelen we overlast gevend gedrag of criminaliteiten en de tekenen die daarop kunnen wijzen, zoals de aanwezigheid van mensen of symbolen die met criminaliteit of a-sociaal gedrag geassocieerd worden. Wat vooral doorwerkt in de veiligheidsbeleving zijn specifieke delicten of vormen van overlast die mensen de indruk geven dat de sociale, morele of fysieke orde in hun omgeving in gevaar is: zogenaamde *signal crimes*. Plaatsen waar mensen vaak met signalen daarvan geconfronteerd worden noemen we ook wel *signal places*.
4. Met de *institutionele omgeving* bedoelen we de organisaties en professionals die - direct of indirect - iets aan de veiligheid kunnen doen. Lijken zij de door burgers ervaren onveiligheid te zien, te begrijpen en er iets aan te doen? Een - in de ogen van de burgers - adequate manier van handelen kan het veiligheidsgevoel versterken, als dit niet het geval is kan het ook het veiligheidsgevoel verslechteren.

Persoonlijke factoren

Hoe de inschattingen van mensen uitpakken heeft niet alleen te maken met de signalen uit hun omgeving, maar ook in hoge mate met henzelf. Zien zij zichzelf (of hun naasten) als aantrekkelijk slachtoffer? Hebben zij een grote behoefte aan voorspelbaarheid en orde, of kunnen zij relatief gemakkelijk omgaan met onzekerheid? Denken zij een dreiging of de gevolgen daarvan het hoofd te kunnen bieden? Dat soort aspecten verklaart een aanmerkelijk deel van verschillen in veiligheidsbeleving tussen mannen en vrouwen of ouderen en jongeren, maar ook tussen mensen (of buurten) met een sterkere of minder sterke sociaaleconomische positie. Daarbij wordt de beleving van *sociale* (on)veiligheid mede aangeblazen door een beleving van meer *existentiële* (on)veiligheid. Heb je toch al het gevoel dat je 'in de hoek zit waar de klappen vallen', dan kan dit ook naar boven komen in een grotere gevoeligheid voor sociale (on)veiligheid.

De persoonlijke factoren hebben een aanmerkelijk effect op de veiligheidsbeleving, maar zijn vanuit het beleid maar beperkt te beïnvloeden. Desondanks is het wel van belang om deze factoren per buurt in kaart te brengen, omdat de bevolkingssamenstelling verschillen in veiligheidsbeleving tussen buurten (mede) deze verschillen kan verklaren.

---

¹ Omgeven zijn door mensen die we niet kennen, maar die erg op onszelf lijken, maakt het vanzelfsprekender om ons ergens thuis en vertrouwd te voelen. Dat komt doordat mensen in zo'n omgeving elkaar gemakkelijker kunnen 'lezen'. (zie bv. Blokland, 2009). Diversiteit in de bevolkingssamenstelling kan daarmee van invloed zijn op de veiligheidsbeleving. Let wel: wij doelen hier op diversiteit in de zin van *superdiversiteit* (Vertovec, 2007; Staring & Van Stokkom, 2017), een begrip dat veel meer aspecten omvat dan *etnische diversiteit*.

Media

Tenslotte worden de inschattingen van mensen (van zowel dreiging en risico als van de mogelijkheid daar wat aan te doen) gevoed door berichten uit de media. Daarbij moeten we tegenwoordig natuurlijk ook rekening houden met social media. Die hebben de manier waarop mensen zich een beeld vormen van de veiligheid waarschijnlijk sterk veranderd, óók doordat het de mogelijkheid voor mensen om hun ervaringen en angsten te delen sterk hebben vergroot. Tegelijk bieden sociale media nieuwe manieren om onveiligheid het hoofd te bieden, bijvoorbeeld door vormen van collectieve participatie.

Macro-trends en 'Zeitgeist'

Algemene trends in de samenleving, waaronder ook ongenoegen en zorg over de richting waarin de samenleving zich ontwikkelt ('Zeitgeist') kunnen tenslotte ook de beleving van veiligheid beïnvloeden. Dat speelt vermoedelijk wat minder mee in de veiligheidsbeleving in een specifieke situatie (zoals de eigen buurt), maar wel in de beleving van veiligheid 'in het algemeen'. Op dat verschil gaan we in het navolgende nog even in.

Veiligheid in de buurt, de stad, het land

Mensen maken meerdere inschattingen van de veiligheid. Van de veiligheid in hun eigen, directe nabijheid, zoals in hun eigen buurt. Van de veiligheid 'verderop', zoals die in de hele stad. Men maakt ook, nog algemener, een inschatting van de veiligheid 'in het land'. Daarbij is vrijwel altijd te zien dat men de veiligheid als steeds 'slechter' inschat naarmate het verder weg is. Meerdere factoren dragen daaraan bij, maar een belangrijke is dat men bij het beeld 'verder weg' steeds minder kan putten uit eigen ervaring, maar af moet gaan op wat men van anderen – zoals via de media – hoort.

2.2 Relevantie in de stedelijke samenleving

Als mensen de dreiging (met de mogelijke gevolgen daarvan) als kleiner inschatten dan de mogelijkheden om die (zelf of met anderen) het hoofd te bieden zien mensen wellicht wel een risico, maar zonder veel verdere consequenties. Men ziet het als een hanteerbaar risico en stelt hooguit op een heel functionele manier z'n gedrag wat bij, zonder dat dat verder schadelijke consequenties oplevert. Voor de meeste mensen en de meeste buurten in Nederland is dat de meest voorkomende situatie. Het wordt alleen anders als mensen relatief veel onveiligheid ervaren: dan kunnen aanpassingen van zowel houding als gedrag volgen die zowel het eigen welzijn als het functioneren van de buurt aantasten.

Een hoog gevoel van onveiligheid kan allereerst de manier waarop mensen hun omgeving bekijken beïnvloeden. Sommigen worden alerter en gevoeliger voor tekenen van onveiligheid, waardoor zij alleen maar nóg meer tekenen van onveiligheid oppikken. Anderen wenden juist de blik af, trekken zich terug op zichzelf of ontkennen liever de signalen om hen heen. Interpersoonlijk vertrouwen neemt af, wantrouwen neemt toe. Mensen vermijden risicovolle plaatsen of tijden en/of nemen preventieve of beschermende maatregelen. Dergelijke reacties tasten bij sommigen het welzijn en de gezondheid aan. Maar bovenal werken de individuele reacties bij elkaar ook vervolgreacties op het collectieve niveau in de hand.

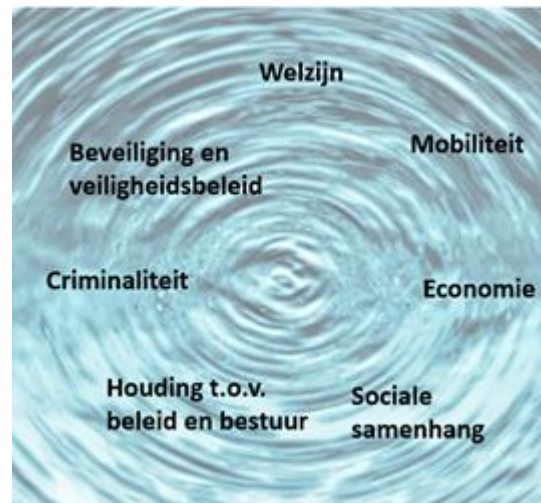
Sociale cohesie en sociale controle nemen af. Mensen die de buurt kunnen verlaten doen dat. De fysieke omgeving krijgt een ander aanzien. Het kan zelfs zijn dat de buurteconomie eronder lijdt, omdat zakendoen in de buurt minder gemakkelijk wordt. Tenslotte kan het ook zijn dat de houding ten opzichte van instituties (politie, gemeente, politiek) verandert en de samenwerking daarmee onder druk komt te staan. Bij elkaar leiden die ontwikkelingen er helaas ook toe dat criminaliteit juist meer in plaats van minder vrij spel krijgt, waardoor de veiligheid én de veiligheidsbeleving nog weer verder afneemt. In de criminologie is dat proces wel de *spiral of decay* genoemd: de spiraal van achteruitgang (Skogan, 1986). Gelukkig is dat geen onomkeerbaar proces. Met name in de afgelopen twintig jaar hebben we in Nederland geleerd dat het ook mogelijk is om weer een spiraal omhoog in gang te zetten (zie bv. Eysink Smeets, 2016)

Een hoog gevoel van onveiligheid zou je dus kunnen zien als een steen in de vijver van de buurtsamenleving, die eerste individuen raakt, maar daarna op verschillende manieren doorwerkt in het weefsel van de gehele buurt (zie figuur 2).

2.3 Risico-indicatoren

In ons werk hebben wij door de jaren heen de ervaring opgedaan dat een aantal patronen in Veiligheids- en leefbaarheidsmonitoren kunnen wijzen op een problematisch niveau van (on)veiligheidsbeleving in een buurt of stad. Deze *ervaringsregels* zijn achtereenvolgens:

1. een hoge mate van onveiligheidsgevoelens in vergelijking met andere gemeenten of buurten;
2. een plotselinge verslechtering van het veiligheidsgevoel;
3. het aandeel bewoners dat zich vaak onveilig voelt is hoger dan enkele procenten;
4. inwoners voelen zich 'in de eigen buurt' onveiliger dan 'in het algemeen'
5. een ogenschijnlijk tegenstrijdige ontwikkeling van de subjectieve en objectieve veiligheid: politiecijfers en overlastregistraties tonen verbetering, terwijl het veiligheidsgevoel verslechtert.

Figuur 2 aandachtsgebieden waarop veiligheidsbeleving doorwerkt als 'steen in de vijver' van de samenleving. Uit: Eysink Smeets, 2021

Verantwoording

De inhoud van dit hoofdstuk is een *populairwetenschappelijke* weergave van de wetenschappelijke inzichten die gebruikt zijn als theoretisch kader voor dit onderzoek. De tekst is in belangrijke mate ontleend aan Eysink Smeets & Meier (2013) *CCV Dossier Veiligheidsbeleving*, Eysink Smeets (2016) *Veiligheidsbeleving in Rotterdam* en Eysink Smeets (2018) *Waarom het onderzoek naar veiligheidsbeleving een nieuwe impuls nodig heeft* en Eysink Smeets (nog te verschijnen) *The fears and anxieties of the 21st century and their impact in society*.

3 Het onderzoek

3.1 Aanleiding, doelstelling en onderzoeksvragen

Verschillende bronnen wijzen op een relatieve lage veiligheidsbeleving van de Schiedammers. Deze zou in 2019 nog weer verder zijn verslechterd. Het gemeentebestuur van Schiedam heeft daarom behoefte aan een nadere analyse van de veiligheidsbeleving. Deze analyse dient inzichten op te leveren die kunnen worden gebruikt bij het opstellen van de nieuwe Kadernota Veiligheid, waarin het verbeteren van de veiligheidsbeleving een (prominente) plaats krijgt.

Kernvraag van het onderzoek is wat de veiligheidsbeleving van de Schiedammers kan verklaren en waar aanknopingspunten zitten voor verbetering. Daarbij staan de volgende deelvragen centraal;

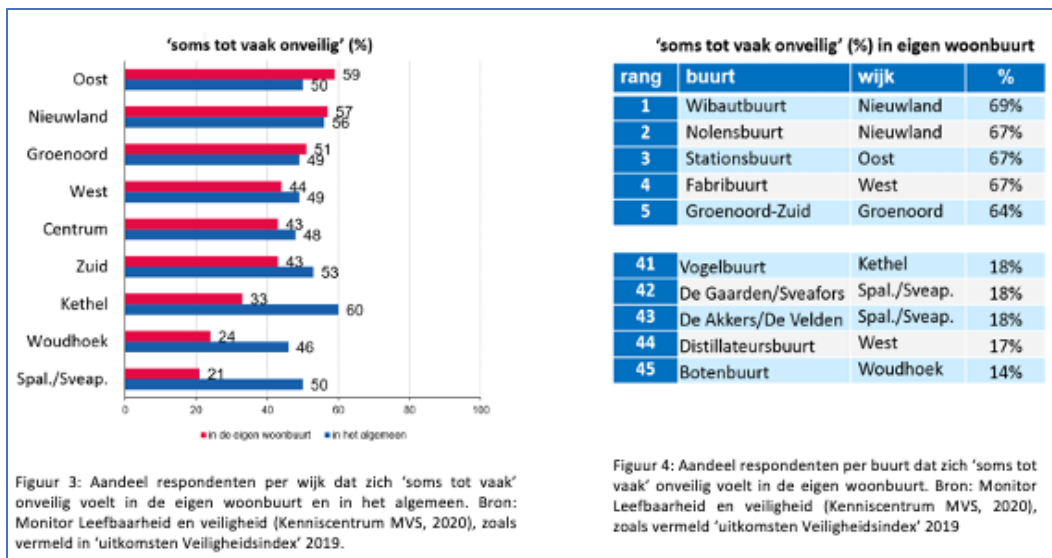
- Waar en/of bij wie zit vooral het gevoel van onveiligheid?
- Welke factoren of ontwikkelingen werken het onveiligheidsgevoel in de hand of versterken dat?
- Welke factoren of ontwikkelingen bieden in positieve zin tegenwicht aan dat onveiligheidsgevoel?
- Waar liggen aangrijpingspunten voor actie?

3.2 Onderzoeksopzet

In overleg met de gemeente is besloten het onderzoek uit te voeren aan de hand van casestudies in vijf buurten. Vier buurten met een opvallend hoge beleving van onveiligheid en - als 'contrastvloeistof' - één buurt met een lage beleving van onveiligheid.

Voor de selectie van buurten met een hoge beleving van onveiligheid zijn eerst de drie *wijken* genomen met het hoogste aandeel mensen dat zich daar onveilig voelt. Dat zijn Oost, Nieuwland, Groenoord (zie figuur 3). Omdat deze wijken behoorlijk omvangrijk zijn, is vervolgens ervoor gekozen in te zoomen op vier buurten die *binnen* deze wijken nog eens extra slecht scoren op de ervaren onveiligheid in de eigen woonbuurt. Dat resulteerde in de selectie van Wibautbuurt, Nolensbuurt (Nieuwland), Stationsbuurt (Oost), Groenoord-Zuid (Groenoord) (zie figuur 4).

Als buurt met een relatief lage beleving van onveiligheid is - in overleg met de gemeente en op basis van dezelfde gegevens - de Vogelbuurt geselecteerd.

3.3 Werkwijze

Vervolgens is in elke buurt een (voornamelijk²) kwalitatief onderzoek uitgevoerd, met als belangrijkste componenten:

- Deskresearch, waaronder secundaire analyse van cijfermatige gegevens
- Korte (straat)interviews met bewoners en gebruikers
- Interviews met professionals
- Interactieve sessies met professionals
- Media-analyse

In het onderstaande lichten wij elk van deze onderdelen kort toe.

Deskresearch

Op basis van gegevens uit het Kadaster (Basisregistraties Adressen en Gebouwen) en de Monitor Leefbaarheid en Veiligheid 2019 is per buurt een beeld gevormd van de bevolkingssamenstelling. Daarbij is gekeken naar de opbouw in geslacht, leeftijd, gemiddeld inkomen en etnische achtergrond van bewoners. Met behulp van gegevens uit de Monitor Leefbaarheid en Veiligheid 2017 en 2019 en de Veiligheidsindex (z.d.a) is per buurt gezien hoe de objectieve en subjectieve veiligheid zich heeft ontwikkeld, zodat we niet alleen op het niveau van Schiedam als geheel maar ook per buurt inzicht hebben in hoe de ontwikkeling van de objectieve en subjectieve veiligheid zich tot elkaar verhouden.

² Strikt genomen is sprake van een zogenaamde een 'mixed methods'-aanpak, omdat naast het belangrijke kwalitatieve deel ook gebruik is gemaakt van bijvoorbeeld kwantitatieve data.

Straatinterviews

In iedere buurt zijn tenminste 40 straatinterviews afgenomen met bewoners om in beeld te brengen hoe bewoners de buurt in het algemeen en de veiligheid ervaren én om inzicht te krijgen in de factoren die daarbij een rol spelen. De interviews zijn gehouden aan de hand van een topiclijst (zie bijlage 2). In totaal zijn 264 bewoners bevestigd.

Als startpunt voor de straatinterviews is in overleg met de gemeente voor elke buurt een aantal kernlocaties gedefinieerd waarvan bekend is daar relatief veel bewoners te vinden zijn en/of waar relatief veel (veiligheids)problemen worden ervaren. Deze locaties betroffen:

1. Nieuwland, Wibautbuurt: Monseigneur Nolenslaan, Metrostation Troelstralaan
2. Nieuwland, Nolensbuurt: Dr. Willem Dreesplein, Metrostation Parkweg, Winkelstraat Parkweg, Winkelstraat Monseigneur Nolenslaan
3. Oost: Stationsplein, Boerhaavelaan/Boerhaaveplein, Van 't Hoffplein (Kluphuis Oost)
4. Groenord - Zuid: Winkelcentrum Laan van Bol'es
5. Voor de Vogelbuurt zijn vooraf geen specifieke locaties bepaald. Er waren in deze buurt geen plekken bekend waar veel (veiligheids)problemen worden ervaren. Interviews met bewoners zijn telefonisch en op straat verspreid over de buurt afgenomen.

Bij het afnemen van de straatinterviews is geprobeerd zoveel mogelijk recht te doen aan de etnische diversiteit van bewoners. Er is daarom gewerkt met een multicultureel team van interviewers. Ervaring leert dat het met een multicultureel onderzoeksteam gemakkelijker is toegang te krijgen tot bepaalde gemeenschappen en bewoners in multiculturele buurten. Daarnaast kunnen taal- en culturele barrières gemakkelijker beslecht worden en kunnen onderzoeksresultaten vanuit een multiculturele invalshoek preciezer worden geded. Met de inzet van het diverse team konden wij in meerdere buurten tot een redelijk bevredigende spreiding komen over de inwoners van de buurt (bezien naar leeftijd, geslacht, etnische herkomst), in één buurt zijn nog aanvullende gesprekken gehouden om dit te verbeteren (zie hierna). Om meerdere redenen bleek het met name lastig om tot een bevredigend gesprek te komen met Oost-Europese arbeidsmigranten.

Buurt	Bewoners	Professionals
Nolensbuurt	78	6
Wibautbuurt	49	4
Groenord-Zuid	47	5
Stationsbuurt	47	3
Vogelbuurt	43	2
<i>Totalen</i>	264	20

Interviews met professionals

Parallel aan de straatinterviews zijn semigestructureerde interviews afgenomen met tenminste drie professionals per buurt. Ook hier werd gebruik gemaakt van een topiclijst (zie bijlage 3). Met de professionals werd onder meer besproken hoe zij denken dat bewoners de buurt in het algemeen en de veiligheid ervaren en welke factoren daarbij in hun ogen een rol spelen). In totaal is met 20 professionals gesproken.

Interactieve sessies met professionals

Na afloop van het veldwerk zijn per buurt interactieve online sessies met (wijk)professionals van verschillende disciplines georganiseerd om de bevindingen uit de straatinterviews te toetsen en waar nodig veldwerk uit te breiden naar groepen bewoners die mogelijk onderbelicht waren. Dit leidde er onder meer toe dat op aanraden van professionals aanvullende interviews zijn afgenomen met jongeren op straat en winkeliers in de Nolensbuurt. Verder hebben de sessies geen aanleiding gegeven tot fundamentele veranderingen in de bevindingen. Na afronding van het onderzoek zijn opnieuw sessies met professionals georganiseerd waarin de (voorlopige) conclusies en aanbevelingen zijn gedeeld en besproken.

Compacte media-analyse

Op basis van tussentijdse onderzoeksbevindingen over de mogelijke invloed van mediaberichten in diverse buurten heeft een student Integrale Veiligheidskunde op ons verzoek nog een aanvullende scan gedaan van recente (social) mediaberichtgeving over de vier geselecteerde buurten met een lage veiligheidsbeleving. De scan (Schooneveld, 2020) is beperkt tot Facebook en Twitter en heeft betrekking op berichten die in september en oktober 2020 zijn geplaatst op Facebook (112Schiedam (3.667 volgers); Schiedam24, 8.094 volgers, Politie Schiedam, 14.366 volgers) en Twitter (De Schiedammer, 1.580 volgers).

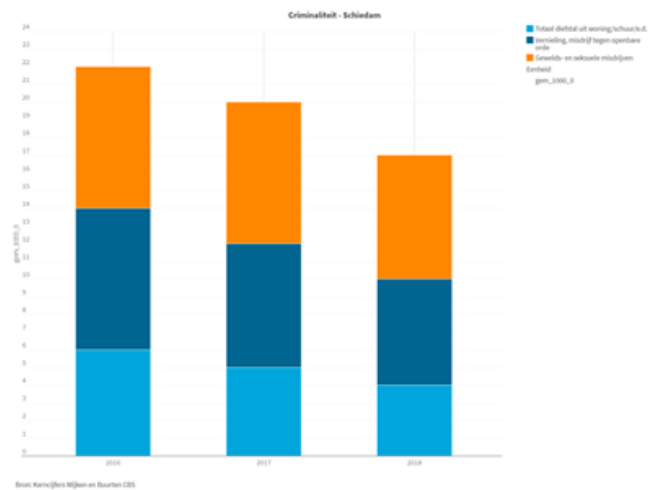
Onderzoekperiode

Het onderzoek is gestart in april 2020. Het veldwerk zou aanvankelijk gespreid plaatsvinden over de periode april tot en met september 2020. Als gevolg van de coronapandemie is de planning aangepast. De straatinterviews en de interviews met professionals zijn uiteindelijk afgenomen in juni en september 2020. De bespreking van bevindingen met professionals vond plaats in oktober 2020. De afsluitende sessie met professionals was in december 2020, waarna de finale analyse en rapportage is opgesteld.

4 De veiligheidsbeleving in vijf Schiedamse buurten

4.1 De benchmark: veiligheid en veiligheidsbeleving in Schiedam als geheel

In het onderzoek vergelijken we onder meer de veiligheid en veiligheidsbeleving in de onderzochte buurten met de veiligheid en veiligheidsbeleving in geheel Schiedam. In deze paragraaf geven we van dat laatste daarom eerst even een kort overzicht. Daarbij maken we vooral gebruik van de gegevens uit de Schiedamse Veiligheidsindex 2019, maar vullen we dat aan met enkele andere bronnen, zoals de landelijke Veiligheidsmonitor 2019. Daarmee kan Schiedam immers ook worden vergeleken met andere gemeenten in Nederland.

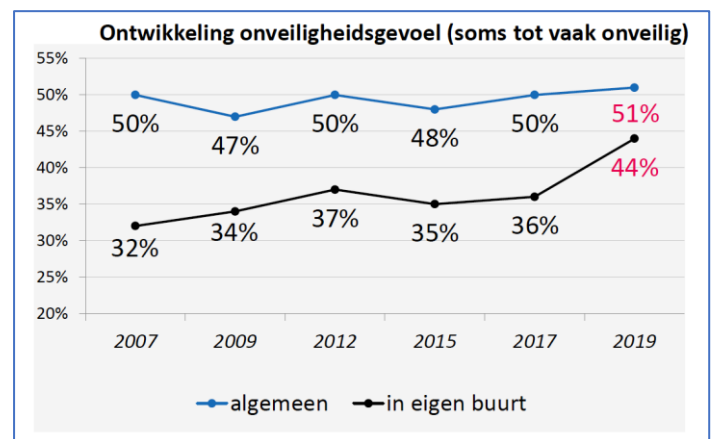
Figuur 6 geregistreerde criminaliteit in Schiedam, (MVS, 2020)

Dalende criminaliteit

De geregistreerde criminaliteit in Schiedam, uitgedrukt in het aantal delicten per 1.000 inwoners in de drie meest voorkomende delictsgroepen, daalde over de periode 2016-2018 in Schiedam, zoals weergegeven in figuur 6 (MVS, 2020)

Stijgend onveiligheidsgevoel?

Het veiligheidsgevoel van de Schiedammer vertoont een andere tendens. Volgens de Schiedamse Veiligheidsindex laat de Monitor Veiligheid & Leefbaarheid zien dat over de periode 2007-2019 het gevoel van onveiligheid 'in het algemeen' redelijk stabiel blijft. Het gevoel van onveiligheid 'in de eigen buurt' toont echter een geleidelijk stijgende tendens, waarbij vooral de sterke verslechtering van 2017 op 2019 opvalt. In 2019 begint het niveau van onveiligheidsgevoel 'in eigen buurt' dat van het gevoel van onveiligheid 'in het algemeen' zelfs te naderen. Zie figuur 7.

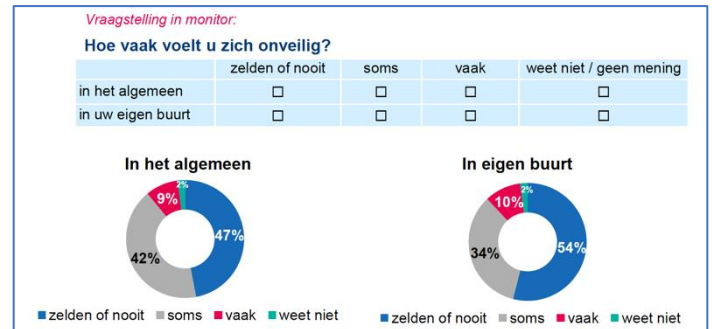
Figuur 7 aandeel van de Schiedamse bevolking dat zich 'soms of vaak' onveilig voelt, in het algemeen of in eigen buurt, over de periode 2007-2019. Afbeelding afkomstig uit presentatie Schiedamse Veiligheidsindex 2019.

Bijna 10% voelt zich 'vaak' onveilig

De Veiligheidsindex laat ook zien, dat zo'n 10% van de Schiedammers zich 'vaak' onveilig zegt te voelen: 9% 'in het algemeen', 10% 'in eigen buurt'.

Landelijke Veiligheidsmonitor: Schiedam hoogste onveiligheids- en overlastbeleving van G-32

De landelijke Veiligheidsmonitor geeft een wat ander signaal. Die Veiligheidsmonitor (VM) geeft al jaren (ook) een overzicht van de bevindingen op enkele kernindicatoren voor de G-32 gemeenten. De VM wijst op een wat lager percentage inwoners dat zich in Schiedam in de eigen buurt onveilig voelt (25,9%)³, dat percentage is van 2017 op 2019 ook relatief stabiel gebleven. Wat vooral opvalt, is dat het aandeel inwoners dat zich in 2017 in eigen buurt onveilig zegt te voelen het hoogste is van alle G-32 gemeenten. In 2019 deelt Schiedam die 'laatste plaats' met haar buurgemeente Rotterdam. Schiedam scoort ook het hoogst scoort op ervaren overlast in buurt; 64% van de bewoners geeft aan veel overlast in eigen buurt te ervaren (CBS, 2019).

Figuur 8 aandeel bewoners dat in 2019 zegt zich zelden of nooit, soms of vaak onveilig te voelen. Bron: Veiligheidsindex Schiedam 2019

Leeswijzer voor dit hoofdstuk

In de komende paragrafen beschrijven wij de bevindingen van de vijf onderzochte buurten van Schiedam, waarbij wij deze bevindingen ook steeds vergelijken met de hierboven beschreven gemiddelden voor Schiedam als geheel. Achtereenvolgens komen hierna aan de orde:

- Nolensbuurt (paragraaf 4.2)
- Wibautbuurt (paragraaf 4.3)
- Groen Noord-Zuid (paragraaf 4.4)
- Stationsbuurt (paragraaf 4.5)
- Vogelbuurt (paragraaf 4.6)

Van elke buurt beschrijven wij in een vaste volgorde:

- het karakter van de buurt en de bevolkingssamenstelling
- wat 'de cijfers'⁴ zeggen over de veiligheid en veiligheidsbeleving
- wat bewoners daar zelf over zeggen
- en wat de ervaring daarover is van professionals
- bij enkele buurten geven wij tevens bevindingen uit de mediascan

Wij sluiten steeds af met een tussenconclusie per buurt.

³ Dat percentages tussen verschillende *typen* onderzoeken kunnen verschillen is een bekend verschijnsel. Verschillen in onderzoeksmethode, vraagstelling, plaats in de vragenlijst en dergelijke spelen hier een rol. Vergelijking is dus wel mogelijk in de *trend* over meerdere jaren die uit elk onderzoek naar voren komt, maar niet tussen de absolute percentages uit de verschillende onderzoeken.

⁴ Hiervoor zijn verschillende bronnen geraadpleegd, namelijk de Veiligheidsmonitor 2019, data afkomstig van het CBS en MVS, de (presentatie van de) veiligheidsindex 2019 en de cijfers die vanuit de gemeente zijn aangeleverd over de ontwikkeling van de veiligheid in Schiedam.

4.2 Veiligheidsbeleving in de Nolensbuurt

4.2.1 De buurt in het kort

De Nolensbuurt ligt in de wijk Nieuwland, een wijk die de website Nieuwlandschiedam.nl schetst als 'de meest veelzijdige wijk van Schiedam. Waar culturen samenkomen.' Het is een typische naoorlogse wijk met (veel) uniforme woonblokken. De Nolensbuurt bestaat voor 93% uit meergezinswoningen (flats) die gebouwd zijn tussen 1950-1970. Het betreft voor het overgrote deel (89%) huurwoningen, met name sociale huur (allecijfers.nl, 2020a).

In de Nolensbuurt woonden op 1 januari 2020 4195 mensen in 1835 huishoudens. De bevolking bestaat voor een kleine 80% uit mensen met een migratieachtergrond waarvan veel mensen met een Turkse (34%), niet-westerse⁵ (15%) en Marokkaanse (10%) achtergrond. In de afgelopen jaren is het aandeel van mensen met een Nederlandse en Turkse afkomst licht gedaald, terwijl juist de groep 'overig niet-westers' is gegroeid (MVS, 2020a). Het grootste deel van de inwoners is jonger dan 50 jaar, waarbij met name de groep tussen de 20-29 jaar oud sterk vertegenwoordigd is (MVS, 2020b). In de Nolensbuurt wonen substantieel meer vrouwen dan mannen, met name in de leeftijdscategorie 40-49 jaar (MVS, 2020c). Het gemiddeld inkomen in de Nolensbuurt is een stuk lager dan het gemiddelde in Schiedam: het gemiddeld inkomen bedraagt €15.200,- bruto per jaar tegen €23.500,- in Schiedam als geheel. In de Nolensbuurt heeft 22,8% van de mensen een inkomen op of rond het sociaal minimum (allecijfers.nl, 2020a).

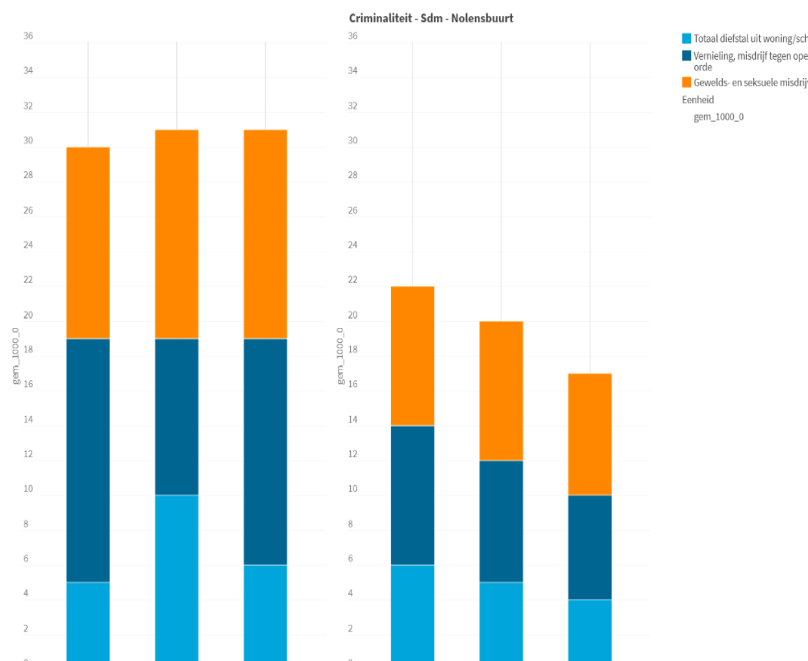
---

⁵ Deze cijfers zijn gebaseerd op Basisregistratie Personen die niet-westers als volgt definieert: een persoon met een migratieachtergrond uit Turkije, Afrika, Latijns-Amerika en Azië (exclusief Indonesië en Japan) (zie CBS, 2021). Op de website MVS worden mensen met Turkse afkomst wel apart genoemd (zij vallen dus niet in de groep overige niet-westerse afkomst).

4.2.2 Wat zeggen de cijfers?

Geregistreerde criminaliteit

Het aantal geregistreerde delicten per 1000 inwoners in de Nolensbuurt ligt substantieel hoger dan gemiddeld in Schiedam. Het totaal aantal delicten in de buurt steeg daarbij in de periode 2016-2018 licht, terwijl het in Schiedam als geheel juist daalde (zie figuur 9). In 2017 steeg vooral het aantal diefstallen uit woning, in 2018 het aantal vernielingen en delicten tegen de openbare orde.

Figuur 9, geregistreerde criminaliteit in de Nolensbuurt, vergelijkingsgebied: gemeente Schiedam (MVS, 2020d)

Subjectieve veiligheid

De Nolensbuurt is onderdeel van de wijk Nieuwland. In 2017 voelde 48% van de bewoners van Nieuwland zich 'soms tot vaak' onveilig in het algemeen en 50% in de eigen buurt, terwijl in 2019 57% aangeeft zich 'soms tot vaak onveilig' te voelen in het algemeen en 56% in de eigen buurt. Ten opzichte van de rest van Schiedam voelen bewoners van de wijk Nieuwland zich dus onveiliger (Kenniscentrum MVS, 2018; 2020).

In de Nolensbuurt voelt 67% van de buurtbewoners zich in 2019 'soms tot vaak onveilig' in de eigen buurt (in 2017 was dit 38%, zie Kenniscentrum MVS, 2018). Hieruit blijkt dat bewoners van de Nolensbuurt zich (veel) onveiliger voelen in eigen buurt ten opzichte van de rest van de bewoners van Schiedam. De Nolensbuurt staat dan ook op nummer 2 van de buurten waar buurtbewoners zich het meest onveilig voelen (Gemeente Schiedam, z.d.a). In 2017 stond de Nolensbuurt op nummer 5 (Kenniscentrum MVS, 2018).

Bewoners in de Nolensbuurt geven de veiligheid in de buurt een 5,7 (t.o.v. 6,5 voor Schiedam gemiddeld)(Kenniscentrum MVS, 2020). Wij beschikken niet over het rapportcijfer uit 2017 dat de bewoners van de Nolensbuurt hebben gegeven aan de veiligheid. Er zijn echter wél gegevens beschikbaar over het rapportcijfer dat de bewoners in 2017 aan de veiligheid in de buurt *per wijk* hebben gegeven. Nieuwland scoorde in 2017 een 5,8 (Kenniscentrum MVS, 2018: 30).

In de Nolensbuurt bevinden zich een aantal locaties die door de respondenten van de Monitor Leefbaarheid en Veiligheid 2019 (Kenniscentrum MVS, 2020) worden aangemerkt als onveilige plekken. Het gaat om de Parkweg + metrostation, wijk Nieuwland (in het algemeen) en Monseigneur Nolenslaan.⁶ De Parkweg werd in Monitor Leefbaarheid en Veiligheid 2017 ook als onveilige plek genoemd (Kenniscentrum MVS, 2018).

Overige belevingsaspecten

Uit de Monitor Leefbaarheid en Veiligheid 2019 blijkt dat buurtbewoners een 6,8 geven voor het huis waarin ze wonen en een 5,9 voor de omgeving waarin ze wonen. De sociale cohesie in de Nolensbuurt scoort een 5,4; hiermee ligt het cijfer onder het gemiddelde van Schiedam (5,9) (Kenniscentrum MVS, 2020).

Ook blijkt dat bewoners een aantal problemen ervaren. Onder 'buurtproblematiek' valt "vervelende voorvallen in eigen buurt" (Kenniscentrum MVS, 2020: 29). De buurtproblemen die bewoners van de wijk Nieuwland ervaren zijn:

1. Rommel op straat
2. Vuilnis naast de container/verkeerd aanbieden van huisvuil
3. Te hard rijden
4. Hondenpoep op straat
5. Lawaai op straat

Bewoners beoordelen de gemeente waar het gaat om toezicht op het naleven van regels in Nieuwland zeer uiteenlopend. 35% van de bewoners beoordeelt het optreden van de gemeente als onvoldoende, 23% van de respondenten als voldoende. De rest van de respondenten uit Nieuwland is neutraal of heeft er geen mening hierover. (Kenniscentrum MVS, 2020)

4.2.3 Wat zeggen de bewoners?

Relatief veel van de (78) geïnterviewde bewoners geven aan dat zij de Nolensbuurt een fijne buurt vinden om te wonen. Een deel van de bewoners - ook jongeren - verwijst dan vooral naar sociale aspecten:

'Het is een fijne buurt, ik ben hier geboren en getogen, ben niks anders gewend. Je kent letterlijk iedereen hier. We kennen elkaar. Mensen letten op elkaar.' (man, 24 jaar, Marokkaans-Nederlands)

---

⁶ Deze locaties staan achtereenvolgens op de nummers 1, 3 en 6 van de meest onveilig plekken in Schiedam.

'Het is leuk dat er zoveel jongeren wonen met wie je kan chillen op straat' (man, 15 jaar, Antilliaans-Nederlands)

Opmerkelijk is dat dergelijke positieve uitspraken vooral worden gedaan door respondenten van Turkse en Marokkaanse afkomst. Nederlanders zonder migratieachtergrond zeggen juist vaker dat het samenleven moeilijk gaat en er weinig contact is, onder andere door taalbarrières. Degenen die de buurt positief beoordelen, doen dat vooral vanwege fysieke aspecten zoals de nabijheid van winkels en het openbaar vervoer:

'Het ligt lekker centraal. De metro is dichtbij en er zijn veel winkels.' (man, 50 jaar, Nederlands zonder migratieachtergrond)

Bewoners zijn verdeeld over hoe de buurtveiligheid zich de afgelopen jaren heeft ontwikkeld. Ruim de helft van de respondenten (51%) vindt dat de buurtveiligheid de afgelopen jaren gelijk is gebleven. Tegelijkertijd zijn er ongeveer evenveel mensen die zeggen dat de buurtveiligheid is verslechterd (24%) als mensen die zeggen dat deze is verbeterd (21%).

Met jongeren was het lastig om over veiligheidsbeleving te praten. We kregen de indruk dat ze niet het achterste van hun tong lieten zien. Jongeren benadrukten vooral 'niet bang' te zijn. Tegelijkertijd werd gezegd dat er 'erge' dingen gebeuren, dat het na 6 uur 's avonds onveilig wordt in de buurt. Enkele jongeren geven aan bang te zijn voor andere jongeren met messen.

In de interviews komen vijf thema's relatief vaak naar voren. Deze beschrijven wij in het navolgende.

Verloedering

Bewoners zeggen zich te ergeren aan straatvuil, vuil rond de vuilcontainers en naastplaatsingen:

'Wat ik negatief vind is de vuilnis in de buurt. Dat zorgt toch voor een negatief beeld van de wijk.' (vrouw, 30 jaar, Antilliaans-Nederlands)

Een aantal bewoners en winkeliers meent daarbij dat het onderhoudsniveau van de groenvoorziening in de buurt de afgelopen jaren is verslechterd:

'Ik vind dat de gemeente meer aandacht moet besteden aan de groenvoorziening. Ik zie dat het onderhoud van het groen de laatste jaren minder is geworden en dat het verwildert. Ook in het Beatrixpark. Ik denk dat bezuinigingen daarmee te maken hebben.' (vrouw, 80 jaar, Nederlands zonder migratieachtergrond)

Eén winkelier maakt zich zorgen over verloedering van de fysieke omgeving in het licht van de aantrekkelijkheid en veiligheid van de winkelstraat Monseigneur Nolenslaan:

'Het begint hier een 'roverslaantje' te worden. Er zijn drugsdeals achter de winkelstraat. Ik heb dat vaak besproken met de wijkagent, maar niemand heeft tijd. Ik voel me niet veilig als ik in het donker het pand verlaat met de dagomzet. Oorzaak zit in verpaupering van de buurt. Vuil, onkruid, dichtgetimmerde woningen zijn een magneet voor verkeerd volk.' (winkelier Monseigneur Nolenslaan)

Hangjongeren

Gevraagd naar de buurtveiligheid brengen vrijwel alle respondenten hangjongeren ter sprake. Er wordt op verschillende manieren over hen gesproken. Sommige bewoners zien de aanwezigheid van hangjongeren als een signaal dat het met de jongeren en de buurt de verkeerde kant opgaat. Anderen benadrukken vooral de overlast die ze veroorzaken zoals herrie en vervuiling. Weer anderen brengen hangjongeren in verband met drugscriminaliteit.

Opvallend is dat ook jongeren zelf zeggen dat het soms 'chaos' is en dat met name het lawaai dat zijzelf veroorzaken flink uit de hand kan lopen. Jongerenwerkers spreken van een 'kat-en-muis'-spel dat jongeren spelen met buurtbewoners. Ondanks dat jongeren toegeven soms voor overlast te zorgen, geven ze tegelijkertijd aan regelmatig onterecht aangesproken te worden door de politie. Eén jongen spreekt van 'politieoverlast':

'Er is veel politie overlast, ze spreken je aan terwijl je het niet hebt gedaan. Ik zeg dat dan ook, en vervolgens reageren ze 'dat kan iedereen zeggen'. Nou, dan loop ik gewoon weg.' (jongen, 14 jaar)

Drugscriminaliteit

Veel bewoners beschrijven concrete situaties die zij hebben waargenomen waaruit zij afleiden dat er gehandeld wordt in drugs. Voor sommigen heeft dat een grote impact op het veiligheidsgevoel.

'...Het af en aan rijden van auto's. Je hebt dan een gevoel dat dat geen zuivere koek is. Het heeft dan denk ik te maken met drugs en verslaafden.' (man, 27 jaar, Marokkaans-Nederlands)

'Criminaliteit, drugs dealen en gebruik, veel geweld, als vrouw voel je je onveilig op straat in de avond.' (vrouw, 26 jaar, Nederlands zonder migratieachtergrond)

Wat rond dit thema ook opvalt, is dat 'wegkijken' en 'vooral niet mee bemoeien' de norm is, een coping strategie om met de situatie te kunnen omgaan zonder er zelf al te veel last van te hebben.

'Als ik 's avonds op het balkon zit, zie ik dat er drugs worden gedeald. Auto's rijden af en aan. Er worden pakketjes en geld uitgewisseld. Maar als je je er niet mee bemoeit, heb je er geen last van. Niet 's avonds met een rugzak over straat gaan. Dan hoeven ze niks van je.' (vrouw, 30 jaar, Nederlands zonder migratieachtergrond)

Optreden van de overheid

Gevraagd naar het optreden van de overheid in het kader van de veiligheid praten bewoners vrijwel alleen over de politie. Enerzijds zijn veel bewoners mild over hun optreden. We horen dan vooral uitspraken als 'Ze doen hun best', 'Ze doen wat ze kunnen' en 'Ze zijn zichtbaar en dat is goed'. Tegelijkertijd zien bewoners ook dat overlast en criminaliteit niet structureel worden aangepakt en opgelost.

'Er wordt niks concreet aangepakt het blijft maar slechter gaan, criminaliteit zie ik steeds meer en meer.' (man, 42 jaar, Nederlands zonder migratieachtergrond)

'Er is niet veel veranderd. Ik heb het idee dat de politie andere dingen te doen heeft, maar de criminelen zijn er nog steeds.' (man, 46 jaar, Surinaams-Nederlands)

Opvallend is dat bewoners de gemeente niet ter sprake brengen als hen gevraagd wordt naar het optreden van de overheid om de buurtveiligheid te bevorderen. De gemeente lijkt in de ogen van bewoners daarin geen rol van betekenis te spelen. Als we zelf vragen naar concrete ervaringen met de gemeente noemen bewoners alleen situaties zoals een kwijtgeraakt paspoort of het overschrijven van een auto waarvoor zij in contact zijn geweest met de afdeling Burgerzaken.

Ook over handhaving wordt relatief weinig gesproken door bewoners. Sommige bewoners vertellen dat ze wel eens BOA's langs zien fietsen. Enkelen merken daarbij op dat zij te weinig gezag uitstralen of juist 'stoer' doen en zich voordoen als een soort politie. Winkeliers stellen dat preventieve aanwezigheid van politie en handhavers nodig is de drukke winkelstraat waar verschillende generaties en culturen samenkomen. Die aanwezigheid wordt gemist:

'Fietsers op de stoep en opstootjes zijn aan de orde van de dag. Soms grijpen we zelf in, bijvoorbeeld die keer dat jongens een mevrouw op een scootmobiel lastigvielen. De Blauwe Brigade is er niet. Ze zeggen van wel, maar het is echt niet waar. We staan hier de hele dag en zien ze nooit.' (winkelier Monseigneur Nolenslaan)

Cameratoezicht

Cameratoezicht is een thema dat door een relatief veel bewoners op verschillende manieren ter sprake is gebracht. Sommige bewoners noemen specifieke plekken waar camera's zijn geplaatst, zoals bij de winkels aan de Monseigneur Nolenslaan en bij het Johan Cruijff court. Zij zijn er positief over. Ze geloven dat de veiligheid erdoor verbetert en ook dat beelden gebruikt worden bij de opsporing van daders na een misdrijf.

'Het gaat beter (met de veiligheid, red.) ... Er zijn camera's geplaatst bij het Cruijff Court.' (vrouw, 45 jaar, Turks-Nederlands)

Anderen stellen dat cameratoezicht in de Nolensbuurt een wassen neus is, omdat bij de politie onvoldoende capaciteit is om de beelden uit te kijken.

'Er hangen wel camera's, maar ook die worden niet uitgekeken omdat daar geen tijd voor is.' (man, 45 jaar, Turks-Nederlands)

Tot slot, wordt cameratoezicht door sommige bewoners aangebracht als excuus om niet te hoeven melden. In de trant van 'ze hebben mij niet nodig, want ze hebben de beelden toch'.

'Ik houd mijn ogen liever níet open; wat ik niet heb gezien, kan ik ook niet weten. Dat is beter. Er staan hier camera's; daarmee moet het maar gebeuren.' (vrouw, 35-40 jaar, Pools-Nederlands)

4.2.4 Wat zeggen de professionals?

Over de Nolensbuurt zijn interviews afgenomen met 6 professionals: de wijkregisseur van Nieuwland, de coördinator van het wijkondersteuningsteam, twee wijkagenten, een jongerenwerker en een sociaal beheerder van de woningcorporatie.

Sterke verschillen in veiligheidsbeleving?

Op de vraag welk cijfer zij denken dat dat bewoners geven voor de veiligheid in de buurt antwoorden professionals dat die cijfers waarschijnlijk sterk verschillen. Ze schatten in dat mensen die vaak bij metrostation Parkweg komen vanwege de jeugdoverlast daar een lager cijfer geven dan mensen die daar niet vaak zijn. Ook denken ze dat jongere mensen zich minder onveilig voelen dan ouderen. Daarnaast wordt gezegd dat het cijfer waarschijnlijk ook afhangt het moment waarop bewoners worden bevroegd. In de zomer zijn er meer hangjongeren en is er meer geluidsoverlast. Gevoelens van onveiligheid zouden vooral te maken hebben met burengerucht, drugsgebruik en -handel rond de coffeeshop en overlast op straat van jeugd en luidruchtige mannen uit de Antilliaanse gemeenschap en - in toenemende mate sinds de lockdown - van Oost-Europese arbeidsmigranten.

Een reputatie van een onveilige wijk

Over jongeren zegt de jongerenwerker dat zij zich niet onveilig voelen, maar het wel stoer vinden om te zeggen dat Nieuwland - waar de Nolens- en de Wibautbuurt deel vanuit maken - een onveilige wijk is:

'Dat geeft status, het zorgt ervoor dat anderen rekening met je moeten houden. Jongeren hebben er dus baat bij om die cultuur in stand te houden.' (jongerenwerker)

De jongerenwerker op het Lentiz Life maakt een vergelijkbare analyse:

'Schiedamse jongeren zijn de laatste jaren trotser geworden op hun stad. De straatcultuur heeft zich ontwikkeld en meer Schiedamse jongens hebben zich opgewerkt in het criminele circuit. Dat vinden ze stoer en daardoor staat Schiedam in hun beleving niet langer in de schaduw van Rotterdam.' (jongerenwerker)

Disbalans tussen problematiek en capaciteit

De wijkagenten verwachten dat hun investeringen om meer zichtbaar te zijn op straat en contacten te onderhouden met bewoners via social media bijdragen aan het verbeteren van de veiligheidsbeleving in de buurt. Ze geven tegelijkertijd aan het lastig te vinden om met klachten van bewoners om te gaan op een manier die voor bewoners bevredigend is. Meldingen van drugshandel bijvoorbeeld kunnen met de huidige capaciteit en gebrek aan prioriteit niet structureel worden aangepakt en hoewel de integrale aanpak van jeugd en -overlast op gang is gekomen, is ook de capaciteit in het jongerenwerk onvoldoende om op het rechte pad te krijgen en te houden.

De wijkagenten zijn van mening dat de capaciteit voor de aanpak van drugshandel en -overlast uitgebreid zou moeten om de klachten van bewoners serieus te kunnen onderzoeken en netwerken op te rollen.

Tot slot zijn vaste gezichten nodig die jongeren kennen en door wie zij gekend worden en die ook de uren hebben om jongeren intensief en langdurig te begeleiden. Vaste gezichten van wijkagenten en BOA's zijn ook van belang. Ze dragen bij aan zichtbaarheid en bereikbaarheid van de overheid voor bewoners en dat is in deze buurt van essentieel belang. Een wijkagent stelt dat vóór de Corona-crisis vanuit politie en handhaving met vaste mensen werd gewerkt op straat, maar daarin sinds de lockdown de klad is gekomen.

Niet alleen handhaving nodig

De jongerenwerker en de sociaal beheerder benadrukken dat jongerenoverlast en criminaliteit in de Nolensbuurt en de onveiligheidsgevoelens die dat teweegbrengt niet alleen met handhaving opgelost kunnen worden. Er is veel armoede in de Nolensbuurt en veel jongeren die noodgedwongen op straat zijn en vatbaar zijn om in de criminaliteit te belanden. De sociaal beheerder denkt dan ook dat die jongeren veel meer begeleiding nodig hebben. Over criminele jongens zegt hij:

'Denk na over de trajecten die je te bieden hebt. Als ze geen netwerk hebben, gaan ze zo weer de fout in. Van de overheid hebben ze (jongeren die in de gevangenis hebben gezeten, red.) niet veel te verwachten ... Ze worden aan hun lot overgelaten.' (sociaal beheerder woningcorporatie)

De jongerenwerker vindt verder dat een deel van de oplossing voor ervaren jeugdoverlast gezocht moet worden in het beïnvloeden van de perceptie van bewoners door hen met jongeren in contact te brengen en te helpen zich in jongeren te verplaatsen.

4.2.5 Wat zien we in de media?

Op Facebook en Twitter zijn in de periode september - oktober 2020 zeven berichten geplaatst over de Nolensbuurt. Zes daarvan hebben betrekking op negatieve gebeurtenissen op het gebied van veiligheid waaronder een politieachtervolging, een heterdaad bij woninginbraak en een 14-jarige jongen met wapens op zak. Een positief bericht gaat over het winnende idee voor een speelplek op het Dreesplein.

4.2.6 Conclusie Nolensbuurt

De mate waarin bewoners van de Nolensbuurt zich onveilig voelen in hun eigen buurt ligt opvallend hoog. Volgens de Monitor Leefbaarheid & Veiligheid is dat nog eens sterker geworden tussen 2017 en 2019, over de mate waarin de veiligheid verslechterd is zijn de bewoners in de gesprekken echter verdeeld: het merendeel van de bewoners acht de veiligheid immers gelijkgelegen of zelfs verbeterd. De criminaliteitscijfers wijzen wel op een toename van criminaliteit (over de periode 2016-2018), terwijl deze in Schiedam als geheel is afgenomen.

Verloedering in de breedste zin van het woord lijkt een belangrijk thema te zijn in de veiligheidsbeleving van de bewoners. In de zin van fysieke verloedering, zoals vervuiling en gebrekkig beheer van het groen in de buurt. Maar minstens zozeer ook in de zin van sociale en criminele verloedering: door 'hangjongeren' op straat, door drugscriminaliteit en een door bewoners nogal eens veronderstelde overlap tussen beide problemen. Deze problemen kunnen voor buurtbewoners een belangrijke 'signal crime' vormen: een teken dat het met de buurt in sociaal, moreel of fysiek opzicht de verkeerde kant uitgaat. Het is plausibel dat (veranderingen in) de bevolkingssamenstelling eveneens een rol spelen: deels door een wat grotere gevoeligheid voor onveiligheid, deels ook door de consequenties daarvan op de sociale cohesie. Het is eveneens niet ondenkbaar dat berichten in (sociale) media over (incidenten, criminelen of plekken) in de buurt een versterkende rol hebben.

Bewoners, winkeliers én wijkprofessionals ervaren dat de aanpak van de betreffende problemen door de diverse instituties tekortschiet: deels door beperkingen in de capaciteit, deels door tekortkomingen in de inhoud van de aanpak. De bestrijding van onder meer drugscriminaliteit krijgt daarmee niet de aandacht die het volgens bijvoorbeeld (ook) de wijkagenten zou verdienen.

4.3 Veiligheidsbeleving in de Wibautbuurt

4.3.1 De buurt in het kort

Net als de Nolensbuurt ligt de Wibautbuurt in de wijk Nieuwland en vormt het een cultureel diverse buurt met veel naoorlogse huizen. Vooral meergezinswoningen uit de periode 1950-1970, waarvan het merendeel wordt verhuurd via sociale huur. Een ruime 20% van de woningen in de buurt betreft koopwoningen.

In de buurt woonden op 1 januari 2020 3940 mensen in 1830 huishoudens. De inwoners zijn voor zo'n 70% mensen met een migratieachtergrond. In 2019 kende de buurt een ongeveer een even grote hoeveelheid mensen met een Nederlandse (27,8%) als met een Turkse (27,9%) achtergrond. Het aantal mensen van Nederlandse afkomst nam over de afgelopen jaren af, het aantal mensen met Turkse afkomst nam toe. Ook het aantal mensen met een 'overig niet-westerse' en 'Midden- en Oost-Europese' nam toe (MVS, 2020e).

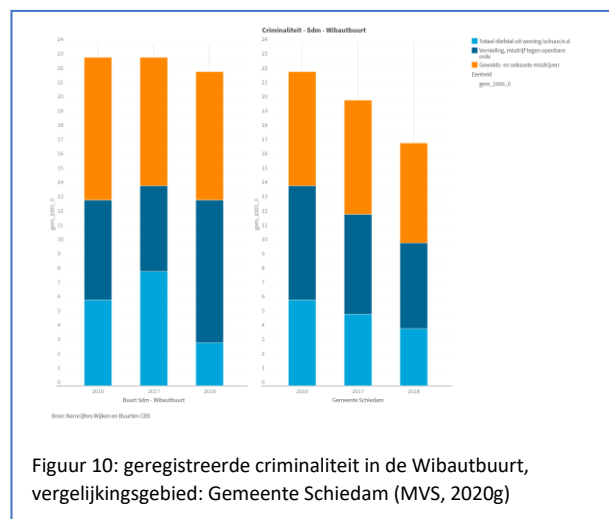
Het grootste deel van de buurtbewoners is jonger dan 50 jaar. In 2015 was de categorie 30 t/m 39 jaar oud het sterkst vertegenwoordigd, maar sinds 2017 is dat de categorie 20 t/m 29 jaar (MVS, 2020f).

Het gemiddeld inkomen in de buurt ligt iets hoger dan in de Nolensbuurt, maar is nog steeds aanzienlijk lager dan het stedelijk gemiddelde: €18.300,- per jaar (bruto) in de Wibautbuurt tegen €23.500,- per jaar voor geheel Schiedam (bruto) (allecijfers.nl, 2020b). 15,9% van de huishoudens in de Wibautbuurt heeft een inkomen op of rond het sociaal minimum (allecijfers.nl, 2020b).

4.3.2 Wat zeggen de cijfers?

Objectieve veiligheid

Het gemiddeld aantal delicten per 1000 inwoners ligt in de Wibautbuurt hoger dan het gemiddelde van Schiedam (MVS, 2020g). In de periode 2016-2018 toonde het totaal aantal geregistreerde delicten in de Wibautbuurt net als in heel Schiedam, een zeer lichte daling, met daarbij echter grote verschillen in de ontwikkeling binnen de onderscheidene categorieën. Net als in de Nolensbuurt toonde het aantal delicten in de categorie 'vernieling, misdrijf tegen openbare orde' in 2018 een grote stijging, terwijl het aantal diefstallen juist daalde (zie figuur 10).

Subjectieve veiligheid

Zoals eerder beschreven ervaren bewoners Nieuwland, waar zowel de Nolensbuurt als de Wibautbuurt onderdeel van uitmaken meer onveiligheidsgevoelens dan de gemiddelde Schiedammer. Daarnaast bleken deze onveiligheidsgevoelens op *wijkniveau* te zijn verslechterd sinds 2017.

De Wibautbuurt is in zowel 2017 als in 2019 de buurt in Schiedam waar de buurtbewoners de meeste onveiligheidsgevoelens in eigen buurt ervoeren. In 2019 voelde 69% van de buurtbewoners zich 'soms tot vaak onveilig' in de eigen buurt (Kenniscentrum MVS, 2020). In 2017 was dat nog 72% van de bewoners (Kenniscentrum MVS, 2018: 30). Het verschil kán voor de Wibautbuurt dus wijzen op een kleine verbetering, gelet op de betrouwbaarheidsmarges van dit soort onderzoeken lijkt het beter uit te gaan van een stabilisatie. Opvallend is dat bewoners van de Wibautbuurt zich ook 'in het algemeen' zich relatief onveilig voelen: in 2019 gaf 24% van de inwoners aan zich 'vaak' onveilig te voelen in het algemeen.

De bewoners in de Wibautbuurt geven de veiligheid in de buurt in 2019 een 5,5: het laagste cijfer van alle buurten die mee zijn genomen in dit onderzoek. In heel Schiedam zijn er slechts twee buurten met een vergelijkbaar (Fabribruurt) of nog lager cijfer (Newtonbuurt) (Kenniscentrum MVS, 2020).

In de Monitor Leefbaarheid en Veiligheid komt naar voren dat er in en rond de Wibautbuurt een aantal plekken zijn die door de Schiedammers als onveilige plek worden gezien. Bewoners van Schiedam geven aan zich onveilig te voelen in Nieuwland (in het algemeen) en de PJ Troelstralaan en het metrostation.⁷ Het metrostation Troelstralaan werd in de Monitor Leefbaarheid en Veiligheid 2017 ook genoemd als onveilige plek (Kenniscentrum MVS, 2018: 31).

Overige belevingsaspecten

De bewoners van de Wibautbuurt geven de woningen in de buurt een 6 en de omgeving waarin zij wonen een 4,9 (Kenniscentrum MVS, 2020). De sociale cohesie in de Wibautbuurt scoort erg laag in de Monitor Leefbaarheid en Veiligheid 2019. Het cijfer dat buurtbewoners geven aan de sociale cohesie in de Wibautbuurt is een 4,8. De Wibautbuurt staat hiermee op de 48^e (van de 50) plek van de lijst.

Gegevens over de buurtproblemen die bewoners ervaren zijn alleen beschikbaar op wijkniveau. Omdat de Wibautbuurt net als de Nolensbuurt in de wijk Nieuwland ligt, zijn er geen andere gegevens beschikbaar voor de Wibautbuurt. De buurtproblemen die bewoners van de wijk Nieuwland ervaren zijn:

1. Rommel op straat
2. Vuilnis naast de container/verkeerd aanbieden van huisvuil
3. Te hard rijden
4. Hondenpoep op straat
5. Lawaai op straat

---

⁷ Deze plekken zijn achtereenvolgens nummer 3 en 9 op de lijst met onveilige plekken in Schiedam. Veiligheidsbeleving in Schiedam – een studie in vijf buurten

Bewoners beoordelen de gemeente waar het gaat om toezicht op het naleven van regels in Nieuwland zeer uiteenlopend. 35% van de bewoners beoordeelt het optreden van de gemeente als onvoldoende, 23% van de respondenten als voldoende, De rest van de respondenten uit Nieuwland is neutraal of heeft er geen mening hierover (Kenniscentrum MVS, 2020).

4.3.3 Wat zeggen de bewoners?

Het oordeel over de buurt wisselt sterk over de (49) respondenten die wij in de Wibautbuurt spraken. Er zijn bewoners die positief zijn over de buurt, maar ook mensen die de buurt als zeer negatief ervaren en liever nog vandaag dan morgen zouden verhuizen als ze daartoe in staat zouden zijn.

Het contact met de directe burens wordt vaak hooggewaardeerd net als fysieke aspecten van de buurt, zoals de nabijheid van de metro, speeltuinen, het park, de honden-uitlaatplek en de moskee.

Veiligheid verslechterd?

Over hoe de buurtveiligheid zich de afgelopen jaren heeft ontwikkeld, verschillen bewoners van mening. De grootste groep (40%) vindt dat de buurtveiligheid de afgelopen jaren is verslechterd. Dat is een hoger percentage dan in de Nolensbuurt waar dat gold voor 24% van de respondenten. Daarnaast is er ook een groep die vindt dat de wijkveiligheid gelijk is gebleven (34%) en een kleinere groep die verbetering ziet (14%). Opvallend is dat in de Wibautbuurt relatief veel mensen (12%) zeggen niet te weten hoe de wijkveiligheid zich heeft ontwikkeld.

Instroom Oost-Europese arbeidsmigranten

Opvallend is dat veel 'gevestigden' (mensen mét en zonder migratieachtergrond) spreken over de toestroom van Oost-Europese arbeidsmigranten, die zij als negatief ervaren. Uit de gesprekken rijst het beeld van een nieuw 'wij'/'zij'-gevoel, waarbij 'gevestigden' die al lang in de buurt wonen last hebben van 'nieuwkomers'.

'Ook merk je dat er veel Polen, Roemenen en Bulgaren bij zijn gekomen, en zodra zij een drankje op hebben gaan ze schreeuwen en troep maken. En het is vervelend als je weet dat ze met z'n twintigen in een huis zitten en troep maken. Zoveel mensen in een huis kan niet goed gaan, en ze zorgen voor veel troep. Zo plassen ze ook in de lift, en dat is goor.' (man, 35 jaar, Turks-Nederlands)

Verloedering van de woonomgeving

Een tweede centraal thema dat uit straatinterviews naar voren komt, is de verloedering van de woonomgeving. Die verloedering ervaren bewoners op allerlei manieren. Sommige bewoners ervaren verschillende vormen van overlast van hangjongeren en de eerdergenoemde arbeidsmigranten. Anderen zijn van mening dat het onderhoud van woningen en het groen tekort schiet. Ook wordt geklaagd over vuil op straat en parkeerproblemen.

Criminaliteit: van horen zeggen

Als het gaat over criminaliteit dan wordt vernieling, inbraak en drugscriminaliteit genoemd. Anders dan in de Nolensbuurt worden weinig eigen, concrete ervaringen daarmee naar voren gebracht. Vaak geeft men aan het 'van horen zeggen' te hebben dat in de buurt sprake is van criminaliteit en drugshandel.

Laag vertrouwen in instituties

Opmerkelijk is het lage vertrouwen dat bewoners van de Wibautbuurt zeggen te hebben in de overheid en (andere) instituties. De gemeente wordt vooral genoemd als instantie waardoor bewoners zich niet serieus genomen voelen. Maar ook andere partijen worden in die context genoemd.

'We klagen al jaren over hoe het er hier aan toe gaat, maar de burgemeester steekt zijn kop in het zand en doet alsof het echt ontzettend goed gaat hier. Volgens de gemeente is de veiligheid misschien verbeterd, maar dat komt omdat ze geen aangiften willen aannemen. Ja dan zien de cijfers er een stuk beter uit als je het zo doet.' (man, 40 jaar, Surinaams-Nederlands)

'De huizen zijn gehorig, je belt 100 keer naar de woningbouw voor dingen die niet goed zijn en je krijgt gewoon geen gehoor. Ik heb al 3 weken geen warm water en niemand interesseert het iets.' (man, 20 jaar, Marokkaans-Nederlands)

'Als je over bovenstaande [vervuiling, red.] klaagt, geeft de gemeente aan dat er te weinig personeel is bij de gemeente en Irado, dus dat ze er niets aan kunnen doen op dit moment.' (man, 30 jaar, Marokkaans-Nederlands)

Buurtwachten

Opvallend is dat een aantal bewoners de Buurtwacht noemen, als vervanging van optreden door de overheid. De Buurtwachten zouden bewoners aanspreken op ongewenst gedrag. 'Dan gebeurt er tenminste wat', lijkt het credo.

'Wel is er de buurtwacht die elke avond met gele jassen rondloopt in een poging er nog wat van te maken.' (man, 40 jaar, Surinaams-Nederlands)

'Een van mijn burens iets verderop is wel onderdeel van de buurtwacht; zij loopt met een jas in een groepje om buurtbewoners aan te spreken op hun gedrag en af en toe hoor ik dat ze zelfs in gesprek gaan met de ouders van die kinderen. Het is wel goed wat zij doen, hoor, maar eigenlijk vind ik dat meer de taak van de politie.' (vrouw, 62 jaar, Nederlands zonder migratieachtergrond)

4.3.4 Wat zeggen professionals?

Over de Wibautbuurt spraken wij met 4 professionals: de wijkagent, de wijkregisseur, een jongerenwerker en de gebiedsmanager van het Wijkondersteuningsteam (WOT) Schiedam-Noord. Het beeld dat daaruit ontstaat, is dat zij van mening zijn dat de objectieve veiligheid in de buurt is verbeterd, maar dat buurtbewoners dat niet zien. Zij denken dat bewoners de veiligheid in de wijk een cijfer geven tussen de 5 en 6: geen voldoende dus maar ook geen dikke onvoldoende. De wijkregisseur vermoedt dat het cijfer in de zomer lager zal liggen dan in de winter, omdat er dan meer sprake is van geluidsoverlast en hangjongeren.

Professionals erkennen dat het zaak is om aan de veiligheidsbeleving van bewoners te werken. Dat doet de wijkregisseur onder andere door in gesprek te gaan met bewoners en zodanig vragen te stellen dat zij op een andere, positievere manier naar hun woonomgeving gaan kijken.

Media, drugshandel en politieaanwezigheid

De wijkagent hoort regelmatig dat bewoners in de avond niet over straat durven, omdat het onveilig zou zijn. Volgens hem is dat laatste niet waar, maar zijn mensen desondanks bang voor criminaliteit. Als verklaringen daarvoor geeft hij de negatieve invloed van internet en social media op de veiligheidsperceptie van bewoners, maar ook van de politie zelf die in de ogen van bewoners onvoldoende zichtbaar zou zijn in de buurt.

De wijkagent zegt verder dat hij de klachten van bewoners over drugshandel op straat maar moeilijk kan begrijpen, omdat bewoners daar zelf geen directe overlast van ervaren. Toch pleit hij voor een geloofwaardiger aanpak van drugshandel. Hij stelt dat er veel politie inzet is op het aanpakken van drugsdealers en dat drugshandel wordt bestreden door Justitie en een bestuurlijke aanpak. Tegelijkertijd merkt hij daders vaak snel weer vrijkomen met een boete.

Hij merkt ook op dat de politie weinig aanwezig is in de buurt en dat de werkwijze van de politie soms onbedoeld een negatieve invloed kan hebben op de veiligheidsbeleving. De wijkagent zegt daarover:

'Bij een inbraak moeten we bij alle mensen langs om te vragen of ze wat hebben gehoord of gezien. Hierdoor voelen mensen zich onveiliger, want 'oh, er is wat gebeurd in de buurt.'

Gebrek aan binding en vertrouwen

De jongerenwerker ziet dat er weinig vertrouwen is tussen bewoners:

'Mensen durven het gesprek niet met elkaar. Elkaar begroeten is al spannend. Ze gaan eerder de confrontatie aan dan een gesprek.' (jongerenwerker)

De professionals zijn het erover eens dat in het licht van veiligheidsbeleving het verbeteren van de binding tussen bewoners in de wijk en het versterken van het onderling vertrouwen belangrijk is. De gebiedsmanager van het WOT zegt daarover:

'Het is belangrijk dat bewoners zich onderdeel voelen van de wijk, contact hebben met de sociale omgeving en in staat zijn om contacten te leggen. Het beheersen van de taal is daarvoor belangrijk. Mensen moeten ook weten wat er in hun wijk wordt aangeboden aan activiteiten en wat plekken zijn waar ze naartoe kunnen.'

De jongerenwerker voegt daaraan toe dat het vooral zaak is te werken aan vertrouwen tussen bewoners en tussen jong en oud.

Collectief geheugen?

De gebiedsmanager van het WOT merkt op dat ook incidenten van jaren terug, zoals de Schiedammer Parkmoord, nog altijd doorwerken in de veiligheidsbeleving.

4.3.5 Wat zien we in de media?

Op de onderzochte Facebook en Twitterkanalen zijn in september en oktober 2020 elf berichten geplaatst over gebeurtenissen in de Wibautbuurt. Negen daarvan hebben betrekking op twee schietpartijen die in deze periode hebben plaatsgevonden.

4.3.6 Conclusie Wibautbuurt

De onveiligheidsbeleving in de Wibautbuurt is hoog, zowel waar het gaat om het veiligheidsgevoel in de eigen buurt als die meer in het algemeen. De waardering voor de veiligheid in de eigen buurt is laag. Men acht de veiligheid in de wijk ook achteruitgegaan. De bevolkingssamenstelling van de buurt is heterogeen en sociaaleconomisch zwak. Bewoners zien de culturele verschillen in de buurt niet als problematisch, maar ervaren de instroom van specifiek de komst van Oost-Europese arbeidsmigranten wel als zodanig: zij zouden ook overlast zorgen. Er lijkt - van een tweedeling tussen 'gevestigden' (met en zonder migratieachtergrond) en buitenstaanders (Oost-Europese arbeidsmigranten). Dit komt naar voren uit de gesprekken met bewoners, professionals hebben aangegeven deze bevinding niet te herkennen in deze buurt. Wij zien een verschil tussen de inschatting van professionals van de veiligheid en die van de bewoners. Professionals zeggen dat de buurtveiligheid de afgelopen jaren is verbeterd en proberen bewoners daarvan ook te overtuigen, bewoners ervaren een tegenovergestelde ontwikkeling. De cijfers wijzen weliswaar in totaal op een zéér lichte verbetering, maar met een grote toename in de categorie 'vernielingen en misdrijven tegen de openbare orde'. Uit de literatuur weten we dat een toename daarvan door buurtbewoners wordt gezien als een signaal dat het met de buurt niet de goede kant op gaat. Verder ervaart men een verloederding van de fysieke omgeving en een niet-acterende, afwezige overheid. Dit maakt dat men zich door instanties niet serieus genomen voelt. Professionals geven andere verklaringen voor de lage veiligheidsbeleving in de buurt: gebrek aan binding tussen de bewoners en negatieve berichtgeving in de media zouden de belangrijkste oorzaken zijn. Sommige bewoners zijn actief in Buurtwachten en WhatsApp-groepen 'om dan in ieder geval zelf maar wat aan de veiligheid te doen': hierin ligt een kans besloten om bewoners en overheid dichter bij elkaar te brengen en samen te laten werken aan de buurtveiligheid.

4.4 Veiligheidsbeleving in Groenord-Zuid

4.4.1 Buurtkenmerken

Groenord-Zuid is onderdeel van de wijk Groenord. De buurt ligt tussen de (doorgaande weg) Laan van Bol'ees, Churchillweg en de snelwegen A20 en A4. Het is een relatief kleine buurt, waar op volgens het bevolkingsregister 1 januari 2020 960 mensen woonden, in 425 huishoudens. De buurt kenmerkt zich door flatgebouwen, gebouwd zijn tussen 1950-1970. Het overgrote deel (93%) van deze flats bevat (sociale) huurwoningen.

Meer dan twee derde (71%) van de bevolking heeft een migratieachtergrond: met 'overig niet-westers' (24%), Turks (13,6%), Antilliaans (9%) en Marokkaans (9%) als belangrijkste herkomst groepen. In de jaren 2015-2019 nam het aandeel van de bevolking zonder migratieachtergrond terug van 34% naar 29% van de totale bevolking (MVS, 2020h; MVS, 2020i).

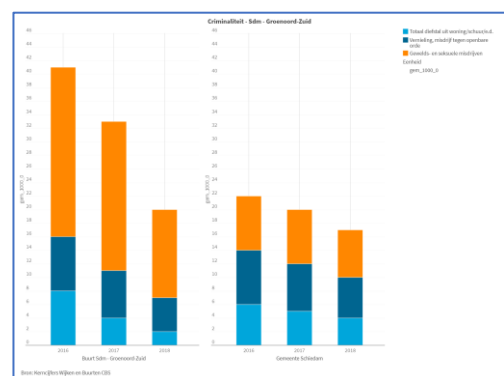
Meer dan driekwart van de bevolking van Groenord-Zuid is jonger dan 50 jaar. Een derde van de bevolking is 17 jaar of jonger. In de categorieën '20 t/m 29 jaar' en '40 t/m 49 jaar' zijn er ongeveer evenveel mannen als vrouwen, in de categorie '30 t/m 39 jaar' zijn vrouwen echter oververtegenwoordigd (met 7% meer vrouwen dan mannen) (MVS, 2020j).

Groenord-Zuid is de buurt in Schiedam waar het gemiddeld bruto-inkomen het laagst is; een inwoner verdient gemiddeld €14.500,- (bruto) per jaar. Hiermee ligt het inkomen onder het sociaal minimum (allecijfers.nl, 2020c). Meer dan 20% van de bevolking in Groenord-Zuid leeft in armoede (Gemeente Schiedam, z.d.b).

4.4.2 Veiligheid in Groenord-Zuid: wat zeggen de cijfers?

Objectieve veiligheid

De door de politie geregistreerde criminaliteit in de buurt over de periode 2016-2018 is afgenomen. Dat is min of meer gelijkelijk over alle drie de in figuur 11 weergegeven categorieën⁸.

Figuur 11: geregistreerde criminaliteit per 1.000 inwoners in Groenord-Zuid (links) en gemeente Schiedam als geheel (rechts) Gemeente Schiedam (MVS,

⁸ Let wel op: de relatieve teruggang is groot, in een buurt van deze omvang gaat in absolute zin echter ook om zeer kleine aantallen.

Subjectieve veiligheid

Volgens de Monitor Leefbaarheid & Veiligheid 2019 (Kenniscentrum MVS, 2020) voelde in de wijk Groenord als geheel in 2019 39% van de inwoners zich soms onveilig, terwijl 13% aangaf zich 'vaak' onveilig te voelen. In Groenord-Zuid draait die verhouding om: hier voelde in 2019 20% zich 'soms' onveilig, terwijl 44% aangaf zich vaak onveilig te voelen voelt in eigen woonbuurt. Ten opzichte van de wijk Groenord als geheel voelt dus een groter percentage van de bewoners uit Groenord-Zuid zich (vaak) onveilig in eigen buurt. Dit strookt ook met de cijfers die bewoners geven aan de veiligheid: in Groenord-Zuid wordt een 5,6 gegeven aan de veiligheid, maar in Groenord-Midden een 6,4 en Groenord-Noord een 6,7. Bewoners uit Groenord-Zuid ervaren hun buurt ook onveiliger dan in het algemeen: in het algemeen voelt 47% zich 'soms' onveilig en 13% 'vaak' (Kenniscentrum MVS, 2020).

De wijk Groenord wordt genoemd als onveilige plek in Schiedam; het staat op nummer 10 van de lijst onveilige plekken in Schiedam (Kenniscentrum MVS, 2020) In 2017 is alleen het parkeerterrein bij het zwembad Groenord genoemd als onveilige plek (Kenniscentrum MVS, 2018).

Overige belevingsaspecten

De bewoners van Groenord-Zuid geven de woningen in hun buurt een 5,9 en de omgeving waarin ze wonen een 5,7 (allecijfers.nl, 2020c). De sociale cohesie in hun buurt waarderen zij op een 5,5, een lagere score dus dan gemiddeld in Schiedam (5,9) (Kenniscentrum MVS, 2020).

Uit de Monitor Leefbaarheid en Veiligheid 2019 (Kenniscentrum MVS, 2020) blijkt dat bewoners uit de wijk Groenord (waar Groenord-Zuid onderdeel van uit maakt) last hebben van de volgende buurtproblemen:

1. Rommel op straat
2. Vuilnis naast de containers/verkeerd aanbieden van huisvuil
3. Te hard rijden
4. Geluidsoverlast door vliegtuigverkeer
5. Hondenpoep op straat

De beoordeling van bewoners uit Groenord als het gaat over toezicht op het naleven van regels, is uiteenlopend. 18% van de bewoners beoordeelt het toezicht op het naleven van de regels positief en 29% van de bewoners beoordeelt het toezicht op het naleven van regels negatief. Wat opvallend is, is dat een groot percentage van de bewoners ofwel geen mening heeft (37%), ofwel neutraal is (16%) (Kenniscentrum MVS, 2020).

4.4.3 Wat zeggen bewoners?

Wij spraken met in totaal 47 bewoners van Groenord-Zuid. Het oordeel van deze respondenten over de buurt is gemengd. Sommige mensen zijn positief, anderen niet. Opvallend is dat relatief veel mensen geen uitgesproken oordeel uitspreken, maar zeggen de buurt 'redelijk' of 'wel oké' te vinden. Ze zijn positief over de voorzieningen of zeggen dat er aardige mensen wonen. Prettig contact met de burens wordt in Groenord-

Zuid in tegenstelling tot andere buurten echter niet genoemd. Bewoners die de buurt negatief beoordelen, noemen vaak 'asociale mensen' als reden. Een aantal keren is het woord 'getto' en 'achterstandswijk' gevallen.

'Het voelt hier steeds meer als een getto. Ik voel me er niet echt prettig bij.' (vrouw, 26, Somalisch-Nederlands)

Een relatief grote minderheid (38%) is van mening dat de veiligheid in de buurt is verslechterd. Daar staat maar een enkeling tegenover die juist verbetering ziet. De helft (52%) meent dat de veiligheid in de buurt de afgelopen jaren gelijk is gebleven.

Onveiligheid, verloedering, hangjongeren en drugs rond de flats

Veel bewoners vertellen over onveiligheid die zich voordoet rond de flats. Bewoners praten over jongeren die 's nachts rondhangen op de parkeerterreinen en zich daar bezighouden met drugsgebruik en drugshandel.

'Als ik 's nachts uit het raam kijk, dan schrik ik van wat ik rond de flats zie gebeuren. Lachgasflessen worden in en uit auto's geladen. Pakketjes gaan van hand tot hand.' (man, 80 jaar, Nederlands zonder migratieachtergrond)

Sommige vrouwen zeggen dat ze zich onveilig voelen door hangjongeren die ze tegenkomen.

'Ik ga liever via de garage naar binnen, dan via de officiële ingang omdat ik me gewoon niet veilig voel als ik bij al die hangjongeren de deur open moet doen om naar binnen te gaan.' (vrouw, 50 jaar, Nederlands zonder migratieachtergrond)

Verder wordt gesproken over fietsendiefstal en auto inbraken rond de flats.

'De veiligheid laat wel te wensen over. Twee keer is mijn fiets gestolen en er is ingebroken in de auto van mijn vader.' (vrouw, 15 jaar, Afrikaans-Nederlands)

Een aantal keren is ook gezegd dat de portiekdeuren niet in het slot vallen en iedereen daardoor naar binnen kan.

'De flat waar ik in woon, vind ik niet veilig. Jan en allemaal kunnen zomaar binnen lopen. Dat geeft geen veilig gevoel. De deur is voor iedereen open.' (man, 30 jaar, Pakistaans-Nederlands)

Tot slot, geeft de algehele verpaupering van flats een onveilig gevoel. Gesproken wordt over vocht, slechts onderhoud.

'Veel verpaupering van de buurt, de ene flat ziet er niet uit en zo volgen er steeds meer, dat doet echt wat met het gevoel.' (vrouw, 65 jaar, Nederlands zonder migratieachtergrond)

Onveiligheid door en onder jongeren

Niet alleen de aanwezigheid en het gedrag van hangjongeren, maar ook het gedrag van kinderen worden genoemd als indicator dat het achteruit gaat met de buurt. We tekenden ervaringen op over schreeuwen, schelden en uitschelden.

'Veel overlast van geluid, kinderen die hele dag door schreeuwen tot ook laat in de nacht. Het bezorgt mij een hoge bloeddruk.' (vrouw, 55 jaar, Portugees-Nederlands)

Opvallend is daarbij dat ook een aantal jongeren zegt zich onveilig te voelen door leeftijdgenoten.

's Avonds op straat zie ik vaak groepjes jongens die herrie maken en druk zijn. Dan ben ik wel angstig.' (vrouw, 15 jaar, Afrikaans-Nederlands)

Ook spraken we met jongens die aangaven bang te zijn voor leeftijdgenoten en voor messen in het bijzonder. Dat er jongerengroepen zijn die messen dragen, wordt ook over en in andere Schiedamse buurten gezegd. Dat jongeren er bang voor zijn, hoorden we alleen uit eerste hand in de Nolensbuurt en Groen Noord-Zuid.

'Soms zijn er kinderen van de overkant die messen hebben, dat vinden we wel eng.' (3 x man, 14-15 jaar, Marokkaans- en Surinaams-Nederlands)

'Het enige waar we (jongerengroep, red.) bang voor zijn, zijn messen. Maar we zijn nog vrijwel nooit in aanraking gekomen met zulke situaties.' (man, 19 jaar, Surinaams-Nederlands)

Verkeersveiligheid

Verkeersveiligheid wordt door een aantal bewoners als buurtprobleem genoemd. Het gaat dan over te hard rijden en de noodzaak om veilige oversteekplaatsen te realiseren.

'Auto's rijden er veel te hard, lijkt wel formule 1 race hier in de buurt, echt niet normaal. Ook voor de kinderen van mij vind ik het niet veilig als ze moeten oversteken bijvoorbeeld.' (man, 30 jaar, Pakistaans-Nederlands)

Geen contact met overheid

In andere buurten zagen we dat tenminste met één overheidsorganisatie wel merkbaar contact had of zichtbaar was voor bewoners (zoals gemeente, politie en/of BOA's). In deze buurt komt in de gesprekken geen enkele partij naar voren. Ten eerste lijken mensen nauwelijks te melden: het merendeel van de mensen zegt dat nooit te doen, vaak omdat zij de indruk hebben dat melden -bijvoorbeeld via de Buiten Beter-app - geen zin heeft. Ten tweede zeggen veel bewoners dat ze de overheid niet of nauwelijks zien in de buurt. Dat is overigens zeker niet voor iedereen een probleem:

'Goed, ik hoor of zie ze niet zo vaak, dus denk dat het goed is dan. Gelukkig geen problemen.' (vrouw, 37 jaar, Roemeens)

Anderen vinden dat gegeven problematisch, gelet op alle problemen in de buurt.

'Ik zie overheidsinstanties bijna nooit, alleen als er iemand opgepakt moet worden. Ik zie ze bijvoorbeeld niet controles uitvoeren in de buurt.' (vrouw, 24 jaar, Surinaams-Nederlands)

'Ik vind dat de politie vaak te laat is met zaken. Ze zijn ook weinig aanwezig en geven geen prioriteit aan de dagelijkse problematiek die mensen hier meemaken.' (man, 55 jaar, Nederlands zonder migratieachtergrond)

4.4.4 Wat zeggen professionals?

Over Groenord-Zuid zijn 5 professionals geïnterviewd: de wijkagent, de wijkregisseur, en 3 medewerkers van het Wijkondersteuningsteam (WOT) vanuit verschillende aandachtgebieden. Aan het interview met WOT-medewerkers deed ook een bewoner mee die sinds jaren actief is in Groenord-Zuid.

Professionals denken dat bewoners de buurtveiligheid een cijfer zullen geven tussen een 4 en een 6. Afkomst speelt volgens een WOT-medewerker een rol in de beoordeling. Mensen die vanuit het buitenland hier zijn komen wonen hanteren andere maatstaven. Ze zijn eerder tevreden dan mensen die hier zijn opgegroeid en die de buurt en de bevolkingssamenstelling hebben zien veranderen. Geopperd wordt daarbij dat dit met name zou gelden voor - voornamelijk witte - ouderen die al sinds lange tijd in de buurt wonen.

Instream van kwetsbare bewoners

Professionals merken op dat in Groenord-Zuid de afgelopen jaren veel kwetsbare mensen -waaronder alleenstaande moeders en mensen met multiproblematiek - zijn komen wonen, vanwege het aanbod van relatief goedkope en ruime huurwoningen. Bij gevestigde buurtbewoners (en ouderen in het bijzonder) leidt dat tot onveiligheidsgevoelens. Kwetsbare mensen zelf ervaren volgens de professionals weinig grip op hun leven: zij zijn vooral bezig te overleven. Verder wordt opgemerkt dat vooral ouderen sinds de Corona-crisis vereenzamen, daardoor psychisch achteruitgaan en zich onveiliger zijn gaan voelen.

Jongerenoverlast, verloedering en verkeersveiligheid

Verder schatten de professionals in dat jeugdoverlast, (fysieke) verloedering - met name afval - en verkeersonveiligheid afbreuk doen aan de veiligheidsbeleving in deze buurt. De wijkagent licht daarbij toe dat uit meerdere snelheidsmetingen is gebleken dat automobilisten binnen de snelheidslimiet blijven en dat het te hard rijden waar bewoners over klagen daarmee vooral een kwestie van perceptie is. Verder komen veiligheidsproblemen achter de voordeur, zoals huiselijk geweld en burenruzies, volgens de professionals veel voor in deze buurt. De wijkagent zegt in deze buurt vooral bezig te zijn met meldingen over vervuilde woningen, verwarde personen en het inschakelen van hulpverlening. Daarnaast wordt naar voren gebracht dat mediaberichtgeving over criminaliteit en onhandig optreden van de overheid onveiligheidsgevoelens in de hand werken.

Wisselende inzichten over drugscriminaliteit

De wijkregisseur is van mening dat in de buurt sprake is van serieuze drugscriminaliteit die zorgt voor onveiligheidsgevoelens bij bewoners. De wijkagent daarentegen meent dat grootschalige drugshandel is gestopt sinds een criminele familie is aangepakt. Het huidige dealen gebeurt volgens hem snel en vluchtig waardoor bewoners er geen overlast van zouden ervaren.

Positieve punten zijn volgens professionals de voorzieningen in de buurt. Er zijn winkels, speelplaatsen, parken, scholen en ook het openbaar vervoer is dichtbij. Een aantal professionals is trots op de beperkte groep – vooral witte, oudere – vrijwilligers die activiteiten organiseren.

(On)voldoende aandacht voor de veiligheidsbeleving in de buurt?

Uit de interviews komt niet duidelijk naar voren of en hoe professionals proberen invloed uit te oefenen op de veiligheidsbeleving van bewoners. De wijkagent zegt wel dat hij de Buiten Beter -app gebruikt om afval te laten ophalen en ook dat terugkoppelen na meldingen een positief effect heeft:

'Ik vind het belangrijk verschil te maken voor mensen door terug te koppelen als iemand is opgepakt na hun melding. Mensen worden daar dan echt blij en dankbaar van. Ze voelen zich gezien en geholpen.' (wijkagent)

Opvallend is dat professionals kritisch zijn over het optreden van de gemeente in Groenord-Zuid. Zij merken dat veel aandacht uitgaat naar Nieuwland en Oost en dat Groenord-Zuid bij de gemeente geen prioriteit heeft. Zo zou de besluitvorming van de gemeente traag zijn, zoals bijvoorbeeld rond het realiseren van een buurthuis. Ook zou de gemeente slecht luisteren naar bewoners en daardoor met ideeën komen die niet aansluiten bij hun behoeften. Ook wordt gezegd door een aantal professionals dat zij weinig steun en vertrouwen ervaren van de gemeente bij initiatieven die zij nemen.

Gewenste Interventies

Om de veiligheidsbeleving van bewoners te verbeteren, is volgens professionals meer 'verbinding' nodig. Daarmee wordt allereerst verbinding tussen bewoners onderling bedoeld, want zo stellen WOT-medewerkers, contact = veiligheid. En precies dat is wat mensen in deze buurt niet hebben met elkaar of alleen op een negatieve manier, met de burenoverlast en -ruzies die daarvan het gevolg zijn. Daarnaast brengen diverse professionals naar voren dat de overheid – en de gemeente in het bijzonder – veel zichtbaarder zou moeten zijn in de buurt, contact moet maken met bewoners en beter naar hen moet luisteren om het vertrouwen te winnen. Daarbij wordt ook het belang van verbinding tussen verschillende diensten benadrukt, die beter en structureler met elkaar moeten samenwerken. Tenslotte zou de instroom van kwetsbare mensen beperkt moeten worden, om zo de ervaren getto-vorming tegen te gaan.

4.4.5 Wat zien we in de media?

Allereerst valt op dat op Facebook en Twitter in september en oktober 2020 weinig berichten zijn geplaatst over gebeurtenissen in Groenord-Zuid. In totaal zijn vijf berichten te vinden waarvan er twee betrekking hebben op veiligheid: over een illegaal bordeel dat is aangetroffen op het Louis Zimmermanplein en over een politieactie in de omgeving van Groenord.

4.4.6 Conclusie Groenord-Zuid

De veiligheidsbeleving in Groenord-Zuid is extreem laag. Veel mensen voelen zich onveilig; het komt daarnaast zelden voor dat de groep mensen die zegt zich 'vaak' onveilig te voelen tweemaal zo groot is als de groep die dat 'soms' zegt te zijn. Een relatief groot deel geeft aan dat de veiligheid ook is verslechterd. Er is wellicht een criminele familie in de buurt aangepakt waardoor grootschalige drugshandel is verminderd, maar bewoners zien rond de flats nog voldoende gedragingen die zij met druggebruik en drugscriminaliteit associëren, zij het wellicht van een mindere orde. Maar vooral wijzen zowel bewoners als professionals op de instroom van kwetsbare mensen in de buurt die de sociale samenstelling verandert en de veiligheidsbeleving onder druk zet. Daarnaast is er in de ogen van bewoners ook sprake van verloedering op zowel sociaal als fysiek gebied: door gedrag van jongeren en kinderen, door burenruzies en geweld achter de voordeur, door vervuiling. Meerdere malen is in de interviews het woord 'getto-vorming' gevallen. Uit zowel de monitor Veiligheid en Leefbaarheid als uit de straatgesprekken is op te maken dat het gevoel van onveiligheid niet voorbehouden is aan oudere, witte inwoners, maar veel breder leeft. Er moet zelfs rekening mee worden gehouden dat de kwetsbare mensen die de wijk instromen zelf sneller een gevoel van onveiligheid ervaren en zo dus op een tweeledige manier aan de hoge (gemeten) onveiligheidsbeleving bijdragen. In Groenord-Zuid lijkt daarnaast een 'vacuüm' te bestaan in de aanpak van onveiligheid en onveiligheidsbeleving. Bewoners zien veel, maar melden niet en hebben er ook geen vertrouwen in dat het zinvol is om contact te zoeken met de overheid. Professionals geven daarnaast aan dat klachten die hen wél bereiken soms lastig zijn om naar tevredenheid van bewoners aan te pakken. Te hard rijden bijvoorbeeld is objectief (met meting) niet vastgesteld. En als jongeren lachgas gebruiken op een parkeerterrein is dat voor bewoners wellicht wel onprettig, maar niet strafbaar. Het kan niet uitgesloten worden dat de opvallende daling van de geregistreerde criminaliteit in de buurt over de periode 2016-2018 al dan niet ten dele in het licht van dit vacuüm moet worden gezien, waardoor de aangiftebereidheid van het publiek zou kunnen zijn gedaald. Tenslotte vinden professionals en een aanmerkelijk deel van het publiek elkaar in de constatering dat Groenord-Zuid in het licht van de sociale en veiligheidsproblematiek meer aandacht zou moeten krijgen van de overheid en van de gemeente in het bijzonder.

4.5 Veiligheidsbeleving in de Stationsbuurt

4.5.1 Buurtkenmerken

De Stationsbuurt ligt, zoals ook al blijkt uit de naam, rondom het treinstation in Schiedam in de wijk Oost. Station Schiedam Centrum is het enige treinstation in Schiedam en is tevens een metrohalte. Aan de zuidzijde van het station bevindt zich het stationsplein met aangrenzend eetgelegenheden, supermarkt en een studentenhotel. In de Stationsbuurt wonen 1165 mensen die met elkaar 695 huishoudens vormen. De woningen in de Stationsbuurt kenmerken zich door het feit dat het alle woningen volgens gegevens uit het Kadaster meergezinswoningen zijn (flats, portiek-, beneden- en bovenwoningen). 33% van deze woningen is na 2000 gebouwd (met name tussen 2000-2010), voor de rest van de woningen geldt dat ze gebouwd zijn tussen 1980-1990, met nog een klein deel tussen 1925-1950). Iets minder dan de helft (46%) van de woningen betreft koopwoningen zijn, het overige deel zijn huurwoningen in eigendom van bedrijven, particulieren en beleggers (allecijfers.nl, 2020d).

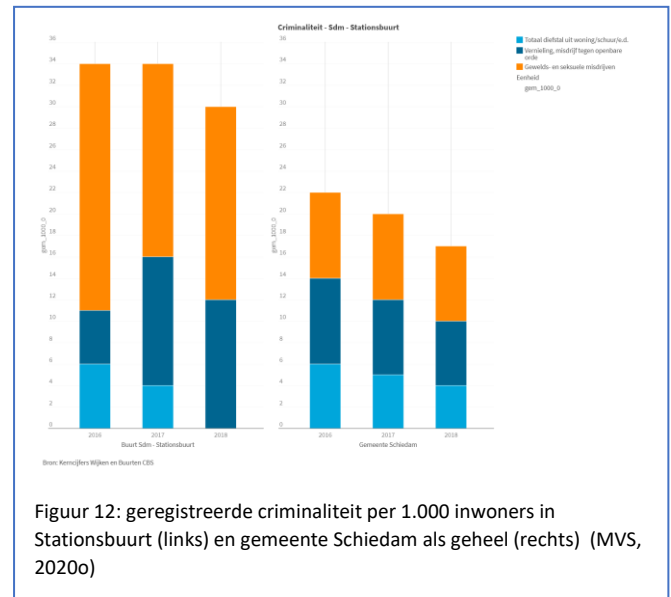
Het aantal inwoners van de Stationsbuurt is sinds 2013 met 35% gegroeid (allecijfers.nl, 2020d; MVS, 2020l). Het overgrote deel van de bewoners heeft een uiteenlopende migratieachtergrond: 'overig niet-westers' (22%), 'overig westers' (16%), 'Turks' (15%) en 'Midden- en Oost-Europees' (13%). Had in 2015 nog 30% van de inwoners geen migratieachtergrond, in 2019 is dit gedaald tot zo'n 20%.

Meer dan de helft van de inwoners valt in de leeftijdscategorie 20 t/m 39 jaar. Er zijn weinig ouderen in de Stationsbuurt (de groep 60 jaar en ouder bedraagt zo'n 6% van de bevolking) (MVS, 2020n). Het gemiddeld bruto-inkomen in de Stationsbuurt is €23.000,-, waarmee het vlakbij het gemiddelde bruto-inkomen van Schiedam ligt (allecijfers.nl, 2020d).

4.5.2 Veiligheid in de Stationsbuurt: Wat zeggen de cijfers?

Objectieve veiligheid

Uit de politiestatistiek (zie figuur 12) zijn een aantal dingen op te merken: ten eerste ligt het aantal geregistreerde delicten per 1000 inwoners in de Stationsbuurt hoger dan het gemiddelde aantal registraties in Schiedam. Verder valt op dat er, in verhouding, in de Stationsbuurt veel gewelds- en seksuele misdrijven worden gerapporteerd. Daarnaast blijkt dat er in 2017 een stijging zichtbaar is van 40% in het totaal aantal vernielingen/misdrijven tegen openbare orde. Dit is opvallend omdat er in die periode in heel Schiedam juist een daling van 12,5% te zien is (MVS, 2021c). En ten slotte is het totaal aantal diefstallen uit woning/schuur zo sterk gedaald dat ze niet meer terug te zien zijn in de grafieken (MVS, 2020o). Bij het beoordelen van de cijfers moet rekening gehouden worden met het effect van de aanwezigheid van een treinstation met de personenstromen die daarmee samenhangen.

Figuur 12: geregistreerde criminaliteit per 1.000 inwoners in Stationsbuurt (links) en gemeente Schiedam als geheel (rechts) (MVS, 2020o)

Subjectieve veiligheid

In de Stationsbuurt voelde in 2019 67% van de bewoners zich 'soms tot vaak onveilig' in eigen buurt. Daarmee staat de Stationsbuurt op de (gedeelde) tweede plek als het gaat om locaties binnen Schiedam waar bewoners zich in hun eigen buurt 'soms tot vaak onveilig' voelen⁹. Alleen in de Wibautbuurt voelen meer mensen zich 'soms tot vaak onveilig' in eigen buurt (Kenniscentrum MVS, 2020). Het aandeel bewoners dat zich onveilig voelt is dan ook aanzienlijk hoger dan het gemiddelde van de wijk Oost waar de Stationsbuurt deel uit maakt: hier voelt 59% van de bewoners zich in eigen woonbuurt soms tot vaak onveilig voelt (en 50% van de bewoners zich in Schiedam in het algemeen soms tot vaak onveilig voelt) (Kenniscentrum MVS, 2020).

Het cijfer dat bewoners geven aan de veiligheid in de Stationsbuurt is een 6,3. Dit ligt net onder het gemiddelde van heel Schiedam (6,5). Als we kijken naar de hele buurt, dan valt op dat Oost een 5,8 scoort. (Kenniscentrum MVS, 2018).

Er is een aantal plekken in de Stationsbuurt die door Schiedammers worden aangewezen als onveilige plek in Schiedam (Kenniscentrum MVS, 2020). Het gaat om het station Schiedam Centrum (inclusief de achterzijde van het station en het stationsplein). Deze locatie staat op nummer 2 van de ranglijst met onveilige plekken in Schiedam. Verder wordt de hele wijk Oost (in het algemeen) genoemd als onveilige plek (op nummer 5), de tunnelonderdoorgangen nabij Euroscop en Station Schiedam Centrum (nummer 14) en de Boerhaavelaan/Boerhaaveplein (nummer 15).

⁹ De N (het aantal respondenten in dit onderzoek) is echter (nog) lager dan die in andere buurten, waardoor naar onze mening rekening moet worden gehouden met een hoge(re) betrouwbaarheidsmarge.

In 2017 werd alleen het gebied aan de achterzijde van het station Schiedam Centrum genoemd als onveilige plek in Schiedam. In 2017 is specifiek gevraagd naar hoe vaak men zich veilig voelde bij station Schiedam Centrum. Destijds is door 43% aangegeven dat men zich daar zelden of nooit onveilig voelt, 44% voelde zich soms onveilig en 13% voelde zich vaak onveilig (Kenniscentrum MVS, 2018).

Overige belevingsaspecten

De bewoners van de Stationsbuurt geven hun woning een 6,7 en de omgeving waarin ze wonen een 6,2 (Kenniscentrum MVS, 2020). De sociale cohesie in de Stationsbuurt scoort het laagst van alle andere buurten in Schiedam, een 4,4 (Kenniscentrum MVS, 2020: 13).

Door bewoners uit de wijk Oost, waar de Stationsbuurt onderdeel van is, wordt aangegeven dat ze de volgende buurtproblemen ervaren (Kenniscentrum MVS, 2020):

1. Rommel op straat
2. Vuilnis naast de container/verkeerd aanbieden van huisvuil
3. Te hard rijden
4. Hondenpoep op straat
5. Agressief verkeersgedrag

De bewoners van Oost zijn wisselend in de mate waarin zij de gemeente beoordelen als het gaat om toezicht op het naleven van regels. 19% van de bewoners beoordeelt de gemeente positief, 29% negatief, 30% is neutraal en 22% heeft geen mening (Kenniscentrum MVS, 2020).

4.5.3 Wat zeggen bewoners?

In de Stationsbuurt is op verschillende locaties met (in totaal 46¹⁰) bewoners gesproken, waarbij steeds is gecheckt of mensen daadwerkelijk in de Stationsbuurt wonen voordat het gesprek is aangegaan. Immers, op en rond het Stationsplein zijn veel passanten die elders wonen. Uit de gesprekken kwamen zes centrale thema's naar voren.

Gemengd oordeel over de buurt, veiligheid verslechterd

Het oordeel over de buurt is gemengd. Mensen die positief zijn over de buurt zijn vooral te spreken over sociale aspecten: de multiculturele sfeer en het goede contact met directe burens.

'Ik geef m'n huissleutel gerust aan de burens. Ik geef ook de poes van de burens eten als ze op vakantie zijn bijvoorbeeld.' (man, 55 jaar, Nederlands zonder migratieachtergrond)

---

¹⁰ In totaal is gesproken met 46 bewoners in de Stationsbuurt. Er is met meer mannen dan vrouwen gesproken. Dat is in overeenstemming met de bevolkingssamenstelling waarin mannen ook zijn oververtegenwoordigd (55%) In deze buurt zijn relatief veel mensen bevroegd van 51 jaar en ouder (iets minder dan 50%). Dat is scheef, omdat in werkelijkheid het grootste deel van de bewoners jonger is dan 39 jaar. Relatief met weinig mensen van Oost-Europese afkomst gesproken. Daarbij is de kwaliteit van de interviews die we met hen wel hebben door de taalbarrière vrij laag.

De multiculturele sfeer wordt alleen door mensen met een migratieachtergrond genoemd als positief aspect. We hebben jongeren apart bekeken en zien dat zij de buurt positief ervaren, maar dat ze wel een plek missen waar ze samen kunnen komen.

'Er is nergens een hangplek.' (man, 18 jaar, Surinaams-Nederlands)

'Geen plek voor de boys waar we kunnen chillen.' (man, 19 jaar, Surinaams-Nederlands)

Mensen die de buurt negatief beoordelen doen dat vooral vanwege het sociale verval dat zij waarnemen en de toenemende onveiligheid. In dat licht wordt genoemd dat er meer kansarme mensen in de buurt zijn komen wonen, het samenleven lastiger is geworden door taal- en cultuurverschillen en dat veel sprake is van asociaal gedrag zoals drinken, blowen en te hard rijden.

'Niet fijn, heel erg druk, altijd heisa, en veel alcoholgebruik' (vrouw, 46 jaar, Nederlands zonder migratieachtergrond)

De Stationsbuurt kent van de 5 onderzochte buurten het hoogste percentage (44%) bewoners die vindt dat de wijkveiligheid de afgelopen jaren is verslechterd. Tegelijkertijd vinden evenveel respondenten (44%) dat de wijkveiligheid gelijk is gebleven. Een minderheid (12%) ziet juist verbetering.

Hangjongeren

Hangjongeren worden het vaakst genoemd als factor die afbreuk doet aan buurt en de buurtveiligheid. Opvallend is dat mensen aangeven dat ze het aantal hangjongeren en groep de afgelopen jaren zijn toegenomen en dat ze agressiever zijn geworden. Agressiever wordt dan omschreven als een houding die jongeren aannemen. Er wordt ook verwezen naar toegenomen wapenbezit. Bij het laatste lijkt berichtgeving in de media en verhalen die bewoners in de buurt horen een belangrijke rol te spelen.

'Er zijn veel meer hangjongeren als vroeger en ze zijn kwader geworden met de jaren heen, lopen bijna allemaal met een mes op zak en zo.' (man, 71, Nederlands zonder migratieachtergrond)

"s Avonds voel ik me wel onveilig. Er zijn dan veel hangjongeren en er rijden dure auto's door de straten die hier denk ik niks te zoeken hebben.' (vrouw, 60 jaar, Nederlands zonder migratieachtergrond)

Criminaliteit en drugshandel

Criminaliteit wordt ook als buurtprobleem naar voren gebracht. Vooral schiet- en steekincidenten die zich in de buurt hebben voorgedaan, lijken een grote impact te hebben op de veiligheidsbeleving.

'Ik voel mij niet veilig hier, omdat er veel schiet- en steekpartijen zijn.' (vrouw, 33 jaar, Kaapverdisch-Nederlands)

Daarnaast wordt over drugshandel gesproken. Sommige bewoners hebben dat van horen zeggen, anderen zeggen het concreet waar te nemen.

'De drugshandel die hier welig tiert. Het speeltuintje tegenover mijn huis gebruiken drugsdealers om hun handel te verkopen.' (vrouw, 60 jaar, Nederlands zonder migratieachtergrond)

Vervuiling

Vuil wordt ook als ergernis genoemd, maar opvallend genoeg vooral door Nederlanders zonder migratieachtergrond.

'Ik vind dat de buurt hard achteruit gaat: dat zie je aan vuil en hondenpoep op straat.' (vrouw, 60 jaar, Nederlands zonder migratieachtergrond)

Bewoners brengen daarbij ook het niet goed functioneren van de vuilcontainers naar voren als buurtprobleem.

'Het pasjessysteem functioneert niet. De horeca maakt er misbruik van. De containers zitten vaak overvol.' (vrouw, 80 jaar, Nederlands zonder migratieachtergrond)

Bereidheid tot melden

Wat opvalt is dat bewoners vaker dan in Nieuwland en Groenord-Zuid zeggen meldingen te doen bij instanties. Dat doen ze via de formele kanalen (BuitenBeter-app en het telefoonnummer van de politie), maar ook vaak rechtstreeks bij politie en handhavers op straat of digitaal.

'Ik heb een aantal keren de politie gewaarschuwd, dit was drugsgelateerd.' (man, 61 jaar, Nederlands zonder migratieachtergrond)

'Een buurman maakt regelmatig foto's van drugsdealers, nummerplaten en deelt die met de politie.' (vrouw, 60 jaar, Nederlands zonder migratieachtergrond)

Responsiviteit van de overheid

Bewoners zijn vervolgens echter teleurgesteld aan het gebrek aan responsiviteit van de overheid.

'Ik probeer zelf activiteiten op te zetten, maar het wordt niet gehoord door de gemeente.' (vrouw, 37 jaar, Surinaams-Nederlands)

'De gemeente onderneemt geen actie betreft het verkeer. Ze doen niks, heb ze een aantal keren gebeld maar ze hebben tot nu toe niks gedaan.' (man, 52 jaar, Hindoestaans-Nederlands)

'Ik voer dan dingen in bij de BuitenBeterApp en dan kan je ook zien dat ze het gelezen hebben. Maar daar blijft het dan bij. Eerder kreeg ik daar meer reactie op.' (man, 50-55 jaar, Nederlands zonder migratieachtergrond)

Die teleurstelling geldt ook jegens politie en handhaving, hoewel we daarover ook een aantal concrete, positieve ervaringen horen, met name over het optreden tegen mensen die drinken in het openbaar.

Onder jonge mannen horen we daarentegen geluiden over onrechtvaardige bejegening door met name de politie.

'De politie heeft al een vooroordeel voordat ze je aanspreken en zien je gelijk als een straatratje.' (man, 20 jaar, Bosnisch-Nederlands)

'Soms treden ze te hard op bij jongere boys. Ze stellen dan brutale vragen zoals: wat doe jij hier.' (man, 19 jaar, Surinaams-Nederlands)

4.5.4 Wat zeggen professionals?

Over de Stationsbuurt zijn drie professionals geïnterviewd: de wijkagent, de wijkregisseur, een wijk-BOA en een jongerenwerker. Met de jongerenwerker is alleen zijdelings over de Stationsbuurt gesproken. Hij is verbonden aan het Lentiz-college waar kinderen uit heel Schiedam opzitten. Het gesprek met hem ging daarom meer over veiligheid en veiligheidsbeleving van Schiedamse jongeren in het algemeen.

Overlast van arbeidsmigranten en drugshandel

Professionals denken dat bewoners de Stationsbuurt een onvoldoende (5) of een nipte voldoende geven (6) geven. Vooral de 'witte' mensen die hier al lang wonen zouden de buurt snel en in negatieve zin hebben zien veranderen. De komst van Oost-Europese arbeidsmigranten - in deze buurt vooral Bulgaren - leidt volgens professionals tot veel overlast op straat (alcoholgebruik, groepsvorming), net als tot overlast door overbewoning. Vooral het Van 't Hoffplein en het Stationsplein worden als hotspots genoemd. Volgens de wijkregisseur is er sprake van polarisatie. Bulgaren krijgen als het ware overal de schuld van, een idee dat nog eens wordt versterkt door berichtgeving op social media. De wijkagent merkt op dat ook drugshandel de veiligheidsbeleving van bewoners drukt. Vroeger gebeurde drugshandel vanuit dealpanden, tegenwoordig vanuit auto's op straat. Professionals stellen dat de overheid (gemeente, politie en handhaving) te weinig zichtbaar is en in de ogen van bewoners te weinig daadkracht uitstraalt. Er is weinig vertrouwen dat ervaren problemen echt worden aangepakt. Dit werkt onveiligheidsgevoelens in de hand. Ook een recent schietincident werkt lang door op de veiligheidsbeleving van bewoners.

Noodzaak van zichtbaarheid, capaciteit en doortastendheid

De wijk-BOA en de wijkagent proberen zoveel als mogelijk zichtbaar aanwezig te zijn in de buurt, maar dat is lastig vanwege capaciteitstekorten die er zijn bij beide diensten. Daarnaast is doortastend optreden vaak lastig. Handhavers bijvoorbeeld kunnen alleen optreden als zij ter plekke een situatie -bijvoorbeeld overlast - aantreffen. Aanpakken kan niet meer als zij na een melding afkomen en de overlastgevers inmiddels zijn verdwenen. De wijkagent merkt verder op dat de taalbarrière -met vooral arbeidsmigranten van Oost-Europese afkomst- het lastig werken maakt.

De wijkregisseur merkt op dat de buurt op een aantal punten verbeterd is. Er zijn ondergrondse vuilcontainers gerealiseerd en het parkeren is beter gereguleerd. Echter, bewoners lijken dat niet te merken.

Voor het verbeteren van de veiligheidsbeleving is het volgens professionals belangrijk dat de overheid zichtbaarder wordt en dat ervaren problemen (overlast en drugshandel) daadkrachtig worden aangepakt. De gemeente wil graag dat bewoners meer melden,

maar bewoners hebben er geen vertrouwen in dat er iets met hun melding gebeurt. Dat moet doorbroken worden. De gemeente zou daarnaast meer moeten inzetten op schoon-en-heel. Ook wordt de suggestie gedaan om het Stationsplein opnieuw in te richten met terrasjes en winkeltjes. Tot wordt gesteld dat de samenwerking tussen handhaving en politie verbeterd moet worden om daadkrachtig te kunnen optreden.

4.5.5 Wat zien we in de media?

Op Facebook en Twitter zijn in september en oktober 2020 zestien berichten geplaatst over de Stationsbuurt. Dertien daarvan hebben betrekking op een enkele ernstige incidenten: twee schietpartijen, een gewapende overval op een Poolse supermarkt en een steekincident.

4.5.6 Conclusie Stationsbuurt

De indicaties van een lage - en verder verslechterde - veiligheidsbeleving in de Stationsbuurt wordt bevestigd door de gesprekken. Daarin worden, soms consistent, soms minder consistent, plausibele verklaringen voor de lage veiligheidsbeleving naar voren gebracht.

Volgens professionals zet een toestroom van Oost-Europese arbeidsmigranten de veiligheidsbeleving onder druk. Bewoners horen we daar echter nauwelijks over. Zij spraken vooral over hangjongeren die zorgen voor overlast en onveiligheid. Jongeren zelf geven aan geen geschikte plek in de buurt te hebben om bij elkaar te komen op een manier dat ze geen overlast veroorzaken. Wat bewoners en professionals wel gemeen hebben, is hun zorg over de sfeer in de buurt die verhardt. Bewoners geven aan dat hangjongeren agressiever zijn geworden, de wijkregisseur spreekt over polarisatie tussen bewoners en Bulgaarse arbeidsmigranten.

In de Stationsbuurt lijkt een deel van de bewoners goed in staat om in contact te treden met de overheid. Er lijkt echter een kloof te bestaan in hoe zij de problemen en het oplossen daarvan percipiëren. Dat verschil laat zich onder andere zien rond vuil in de buurt. De wijkregisseur merkt op dat ondergrondse vuilcontainers zijn gerealiseerd om tegemoet te komen aan klachten van bewoners over vuil en naastplaatsingen. Bewoners daarentegen brengen vuil en het niet goed functioneren van de vuilcontainers (nog steeds, red.) naar voren als buurtprobleem.

Bewoners geven aan dat politie en handhaving te weinig zichtbaar zijn in de buurt en dat de gemeente onvoldoende respons geeft op meldingen en klachten. Professionals geven in het verlengde daarvan aan dat er te weinig samenwerking tussen handhaving en politie is om daadkrachtig op te treden. De politie legt uit dat het ook vaak vanwege de gegeven kaders lastig is om daadkrachtig op te treden.

4.6 Veiligheidsbeleving in de Vogelbuurt

4.6.1 Buurtkenmerken

De Vogelbuurt is onderdeel van de wijk Kethel. De buurt wordt door de Bewonersvereniging Vogelbuurt omschreven als: 'onze buurt, met eengezinswoningen, [die zijn] gebouwd in de periode 1960-1995'.¹¹ Begin 2020 wonen in de Vogelbuurt 1605 mensen in 685 huishoudens (allecijfers.nl, 2020e). Uit de gegevens van het kadaster blijkt dat 89% van de woningen in de Vogelbuurt eengezinswoningen zijn en vrijwel allemaal (94%) koopwoning.

In de Vogelbuurt wonen met name Nederlanders zonder migratie-achtergrond. Naast de grote groep Nederlanders-van-origine, is er ook een groep buurtbewoners met 'overig westers'-achtergrond. De grootte van de deze twee groepen is in de afgelopen jaren nauwelijks gewijzigd. Mensen met Turkse, Marokkaanse, Surinaamse en Antilliaanse achtergrond wonen (vrijwel) niet in de wijk (MVS, 2020q). Het merendeel van de bevolking in de Vogelbuurt is ouder dan 40 jaar (MVS, 2020p). Het gemiddeld inkomen ligt boven het gemiddeld inkomen van Schiedam: €32.700,- bruto per jaar (ten opzichte van €23.500,- gemiddeld in Schiedam).

De Vogelbuurt scoort, ten opzichte van de rest van Schiedam, hoog op de waardering die gegeven wordt voor woning, woonomgeving en sociale cohesie. De bewoners geven een 8,2 aan hun woning en een 8,1 aan de woonomgeving (ten opzichte van een 7,6 en een 6,8 voor Schiedam gemiddeld). Het cijfer dat de buurtbewoners aan de sociale cohesie geven is gemiddeld een 7,5. Dit is het hoogste cijfer van de onderzochte buurten en ligt ook ver boven het gemiddelde van Schiedam (een 5,9) (Kenniscentrum MVS, 2020).

---

¹¹ Zie: <https://www.vogelbuurt-schiedam-kethel.nl/>

4.6.2 Wat zeggen de cijfers

Objectieve veiligheid

De criminaliteitscijfers per 1.000 inwoners liggen in de Vogelbuurt (ver) onder het gemiddelde van Schiedam. De daling in geregistreerde delicten die in heel Schiedam zichtbaar is, laat zich desalniettemin ook zien in de Vogelbuurt (zie figuur 13).¹²

Subjectieve veiligheid

In de Vogelbuurt geeft in 2019 18% van de buurtbewoners aan zich 'soms tot vaak onveilig' te voelen in eigen buurt (Kenniscentrum MVS, 2020). Dat is iets meer dan de helft van het aandeel bewoners dat zich in 2019 de totale wijk

Kethel zegt onveilig te voelen in de eigen buurt (33%). Dat laatste cijfer is een aanzienlijke stijging ten opzichte van 2017, toen het percentage nog op 22% lag. Gevraagd naar de mate waarin men zich onveilig voelt in het algemeen liggen de cijfers van de inwoners van de wijk Kethel overigens hoger: daarop zegt 60% zich soms of vaak onveilig te voelen. Ook dat cijfer is gestegen ten opzichte van 2017, toen dit nog 45% bedroeg.

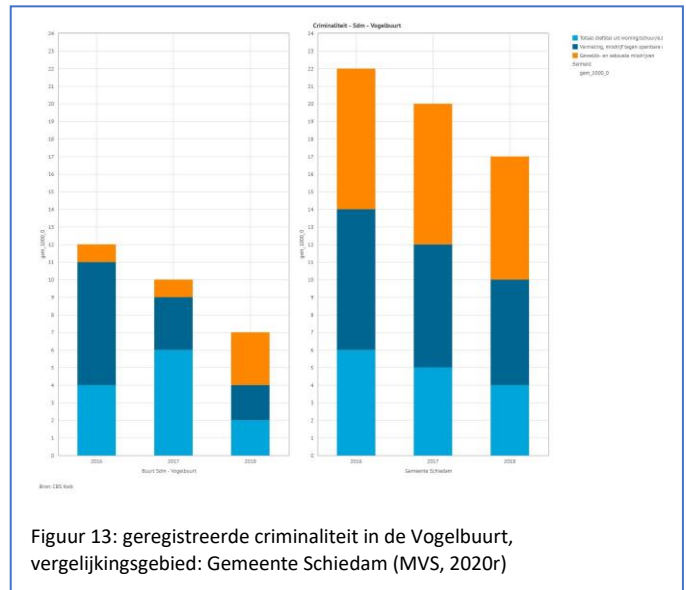
De bewoners van de Vogelbuurt beoordelen de veiligheid in 2019 met een schoolcijfer 7,4 (Kenniscentrum MVS, 2020). In de wijk Kethel als geheel was dit in 2019 een 7,1 (2017: 7,0).

Geen van de onveilige plekken die genoemd zijn door Schiedammers bevindt zich in de Vogelbuurt. Echter de Hof van Spaland wordt als onveilige plek ervaren (nummer 11 op de ranglijst van onveilige plekken). Deze bevindt zich naast de Vogelbuurt (Kenniscentrum, 2020). In 2017 werd deze plek nog niet als onveilige plek genoemd (Kenniscentrum, 2018).

Overige beleevingsaspecten

In de Monitor Leefbaarheid en Veiligheid 2019 (Kenniscentrum MVS, 2020) wordt door bewoners van de wijk Kethel (waar de Vogelbuurt onderdeel van uit maakt) de volgende buurtproblemen als meest voorkomend genoemd:

1. Geluidsoverlast door vliegtuigverkeer
2. Te hard rijden
3. Rommel op straat
4. Parkeeroverlast
5. Gaten of verzakkingen in de bestrating

Figuur 13: geregistreerde criminaliteit in de Vogelbuurt, vergelijkingsgebied: Gemeente Schiedam (MVS, 2020r)

¹² Grafiek 13 wijst op een verdubbeling van het aantal gewelds- en seksuele misdrijven tussen 2016 en 2018 wel een verdubbeling zien. Ook hier moet weer rekening worden gehouden met het relatief lage aantal delicten in absolute zin, waardoor een kleine verandering in absolute aantallen al een grote verandering in percentage op kan leveren (MVS, 2020r; MVS, 2021d).

De bewoners van Kethel beoordelen de gemeente als het gaat om toezicht op het naleven van regels niet erg positief. 42% van de bewoners acht de gemeente onvoldoende in staat om toezicht te houden op het naleven van regels. Dit is de minst positieve score van alle wijken in Schiedam. 18% van de bewoners vindt dat de gemeente daartoe wel voldoende in staat is, terwijl 28% neutraal oordeelt en 13 % hierover geen mening heeft (Kenniscentrum MVS, 2020).

4.6.3 Veiligheid in de Vogelbuurt: wat zeggen buurtbewoners?

In de Vogelbuurt is met 43 bewoners gesproken. Uit de interviews zijn 6 thema's gedestilleerd die relevant zijn in relatie tot veiligheidsbeleving. We beschrijven deze hierna kort.

Positief oordeel over de buurt

Bewoners zijn over het algemeen heel positief over de Vogelbuurt. Ze kenmerken de buurt als een rustige, groene buurt waar mensen elkaar kennen en op elkaar letten in de positieve betekenis.

'Het is een erg rustige buurt. Erg fijn om er te wonen. Er is saamhorigheid en de mensen groeten elkaar wel.' (man, 73 jaar, Nederlands zonder migratieachtergrond)

Over hoe de buurtveiligheid zich de afgelopen jaren heeft ontwikkeld, zijn de meningen verdeeld. Ongeveer de helft van de respondenten (48%) vindt dat de buurtveiligheid de afgelopen jaren gelijk is verbeterd. Iets meer dan een kwart (26%) dat vindt dat deze is verslechterd, een iets kleiner deel (19%) vindt dat deze gelijk is gebleven.

Actieve burgers

Opvallend is dat bewoners relatief veel zelf ondernemen om de buurt veilig, leefbaar en sociaal te houden. Zo is er een actieve wijkvereniging die activiteiten organiseert voor verschillende doelgroepen, er zijn actieve VVE's en er wordt actief gebruikt gemaakt van de BuitenBeter-app en WhatsApp groepen. Actieve bewoners verwachten bij hun inzet medewerking van de overheid en dan met name van de gemeente. Over die medewerking zijn ze positief als het gaat om zaken die op korte termijn om reactie vragen, zoals meldingen in de BuitenBeter-app en ingediende reparatieverzoeken.

Bewoners zijn negatiever als het gaat over de aanpak van grootschaliger kwesties zoals verzakkingen en het realiseren van eenrichtingsverkeer. In die situaties wordt heldere besluitvorming en communicatie in sommige gevallen gemist.

Verkeersproblematiek

Als het gaat om factoren die de beleving van de buurt negatief beïnvloeden, dan wordt verkeer regelmatig en op verschillende manieren genoemd: te hard rijden, met name op de Zwaluwlaan, parkeeroverlast en geluidsoverlast van overvliegende vliegtuigen.

Hangjongeren

Hangjongeren worden verreweg het vaakst genoemd als factor die gevoelens van onveiligheid in de hand werken. Het gaat vooral om jongeren die samenkomen bij het winkelcentrum en op het industrieterrein bij de sportschool. De aanwezigheid van groepen jongeren vinden verschillende mensen om verschillende redenen onprettig. Sommigen ergeren zich aan de herrie en de troep die jongeren zouden maken, anderen - oudere mensen - voelen zich geïntimideerd door hun aanwezigheid, weer anderen zeggen zich te storen aan hun alcohol- en drugsgebruik. Een aantal bewoners zegt dat hangjongeren ook in drugs handelen, maar neemt dat -anders dan in bijvoorbeeld de Nolensbuurt - niet zelf waar.

Optreden van de politie

Hoewel bewoners over het algemeen positief zijn over het optreden van de politie wordt een doortastende aanpak gemist als het gaat om het gedrag van hangjongeren:

'Ze doen niet genoeg, ze pakken weinig aan. Ze komen steeds tekort om het probleem echt op te lossen.' (man, 37jaar, Algerijns)

'De wijkagent houdt zich niet aan de afspraken. Kijk maar naar oud en nieuw: geen handhaving helemaal niks.' (man, 64 jaar, Nederlands zonder migratieachtergrond)

De reputatie van Schiedam

De zorgen over de aanwezigheid van hangjongeren lijkt versterkt te worden door de reputatie van (en ervaringen in) andere delen van Schiedamse, zoals de Parkweg, de flats in Groenord-Zuid en het Centraal Station. Dat wat daar in de ogen van de buurtbewoners gebeurt (drugscriminaliteit, schiet- en steekincidenten) kan zomaar overwaaien naar de eigen buurt, zo lijken bewoners te denken. Gevraagd naar wat de burgemeester van Schiedam als eerste zou moeten aanpakken, geven bewoners dan ook opvallend vaak prioriteit aan andere wijken en buurten dan de Vogelbuurt.

'Er moet meer diverse woningbouw zijn, dat mensen meer gemengd kunnen wonen. De concentratie van lage inkomensgroepen leidt tot meer criminaliteit in Schiedam' (vrouw, 50 jaar, Nederlands zonder migratieachtergrond)

'De criminaliteit in andere wijken en buurten moet aangepakt worden, vooral drugscriminaliteit' (man, 34 jaar, Nederlands zonder migratieachtergrond)

Ook wordt gezegd dat het centrum van Schiedam weer aantrekkelijk moet worden gemaakt.

'Schiedam is vaak negatief in het nieuws en dat moet veranderen. De winkelstraten moeten weer aantrekkelijk worden, zodat mensen naar Schiedam willen komen om te winkelen.' (vrouw, 67 jaar, Nederlands zonder migratieachtergrond)

Het Beatrixpark als onveilige plek

In de gesprekken met bewoners wordt het Beatrixpark een aantal keren genoemd als een plek waar men zich onveilig voelt, vooral 's avonds. Als redenen worden slechte verlichting, alcoholgebruik en de (vermeende) aanwezigheid van potloodventers genoemd. Sommigen kunnen geen duidelijke reden noemen.

'De snelste route van de stad naar huis is het Beatrixpark, maar dat vermijd ik liever. Het onveilige gevoel is niet zozeer ontstaan door een gebeurtenis. Het is simpelweg een gevoel dat ik heb bij het park in de avond... Er is de Schiedammer Parkmoord geweest ...maar dat is zo lang geleden, dat kan geen invloed meer hebben.' (man, 69 jaar, Nederlands zonder migratieachtergrond)

4.6.4 Veiligheid in de Vogelbuurt: wat zeggen professionals?

Wij spraken over de Vogelbuurt met de wijkregisseur en de wijkagent. Zij denken desgevraagd dat bewoners de veiligheid in de Vogelbuurt een 7 of een 8 zullen geven. Het is een rustige, groene buurt waar de sociale controle groot is en waar relatief veel bewoners zich inzetten voor de buurt. Ook op het gebied van criminaliteit gebeurt er weinig bijzonders. Ondanks de vele vluchtroutes en struiken waarin inbrekers zich kunnen verstoppen, is het aantal woninginbraken bijvoorbeeld opvallend laag. De wijkagent denkt dat dat te maken heeft met de hoge mate van sociale controle. Hij stelt ter illustratie:

'Bewoners laten aan mij (de wijkagent, red.) weten als ze een vreemde vent door de buurt hebben zien rijden met een vreemd kenteken. Ze hebben dan ook het kenteken genoteerd en geven dat door.'

De meeste klachten gaan over te hard rijden door automobilisten op de Zwaluwlaan. Daarnaast zorgen de hangjongeren op het bedrijventerreintje voor onveiligheidsgevoelens. Volgens bewoners zouden ze drugs gebruiken en dealen.

Professionals zeggen dat ze het lastig vinden met klachten over te hard rijden om te gaan. Metingen aan de Zwaluwlaan tonen aan dat snelheden boven de snelheidslimiet nauwelijks voorkomen en drugshandel door jongens op het bedrijventerrein heeft de politie ook nooit feitelijk kunnen vaststellen. Behalve lachgasgebruik, maar dat is vooralsnog niet strafbaar. De wijkagent zegt daarover:

'Dat heeft ermee te maken dat drugs geen prioriteit heeft bij de politie. 'Postacties' (om jongeren ongemerkt te observeren, red.) kosten veel capaciteit. Incidenteel wordt 'flexpolitie' ingezet om een actie te doen, maar ook zij heeft niks concreets geconstateerd.'

De wijkagent merkt verder op dat Schiedammers, ook de bewoners in de Vogelbuurt, het idee hebben dat het overal in Schiedam slechter wordt. De media, waarin Schiedam vaak negatief naar voren komt, hebben daar volgens hem zeker invloed op. Hij stelt dat bewoners niet kijken naar de objectieve cijfers en laten zich vaak negatief beïnvloeden door berichtgeving.

De professionals denken dat bewoners de toekomst van de Vogelbuurt positief tegemoet zien en dat een intensieve aanpak voor het verbeteren van veiligheidsbeleving niet nodig is. De wijkregisseur merkt wel op dat de hoge mate van burgerparticipatie gekoesterd moet worden en dat de gemeente helder moet communiceren over wanneer bewoners wel en wanneer ze geen inspraak kunnen hebben. De gemeente maakt bijvoorbeeld onderscheid tussen beheer- en herinrichtingstrajecten. Bij de eerste soort worden bewoners niet betrokken, bij de tweede (het aanleggen nieuwe speeltuin, herinrichten straten en pleinen) wel. Bewoners begrijpen dat onderscheid niet, wat nog wel eens leidt tot issues.

4.6.5 Conclusie Vogelbuurt

De Vogelbuurt is een overzichtelijke buurt van beperkte omvang met een relatief homogene bevolkingssamenstelling en een hoge mate van sociale cohesie. De inwoners zijn gemiddeld sociaaleconomisch wat sterker en ook actiever dan de inwoners van de andere onderzochte buurten. De blik van buurtbewoners en professionals komt aardig overeen. Onveiligheid is geen groot issue in de buurt. Sommige burgers zien wat zaken die de ervaring van veiligheid wat kunnen aantasten, de omvang daarvan is echter hanteerbaar. Het gemeten gevoel van onveiligheid in eigen buurt is dan ook niet hoog. Voor de inwoners van de Vogelbuurt is onveiligheid vooral iets van verder weg: van andere plekken of buurten in Schiedam. Het lijkt hen dan ook eerder zaak te proberen dáár te veiligheid te verbeteren dan dat zij dit in hun eigen buurt nodig achten.

5 Conclusies en aanbevelingen

5.1 Conclusies

De Schiedamse Veiligheidsindex 2019 liet zien dat de inwoners van Schiedam zich relatief vaak onveilig voelen en dat dat gevoel van onveiligheid tussen 2017 en 2019 nog verder was verslechterd. In dit onderzoek zijn wij op zoek gegaan naar wat dat slechte en verslechterde onveiligheidsgevoel zou kunnen verklaren én welke aanknopingspunten er eventueel zijn voor verbetering. We deden dat aan de hand van een (merendeels) kwalitatief onderzoek onder bewoners en professionals van vier buurten met een hoog gevoel van onveiligheid. Als contrast deden we vervolgens ook nog onderzoek in een buurt met een beperkt gevoel van onveiligheid.

Uit het onderzoek komen consistente beelden naar boven over wat de onveiligheidsbeleving in Schiedam kan verklaren. Vooraf is daarbij één kanttekening op zijn plaats. Bewust is ervoor gekozen om dit onderzoek te richten op vier Schiedamse buurten waar het gemeten gevoel van onveiligheid weer aanzienlijk hoger ligt dan het toch al hoge Schiedamse gemiddelde. Dat betekent dat wij met dit onderzoek 'het vergrootglas zetten' op het gevoel van onveiligheid. Dat is heel goed om zicht te krijgen op de factoren die de veiligheidsbeleving beïnvloeden, net als op de aanknopingspunten voor een aanpak. Ook daarop zetten wij met dit onderzoek als het ware het vergrootglas. Het beeld dat wij over de vier buurten optekenden mag echter niet klakkeloos op Schiedam als geheel worden geprojecteerd: dat zou een overdrijving van de problematiek opleveren. Zoals ook al uit het beeld van de vijfde buurt in ons onderzoek kan worden opgemaakt: Schiedam kent ook buurten met een veel hogere of zelfs prima veiligheidsbeleving. Het onderstreept nog eens wat wij ook al in het theoretisch kader benadrukten: voor een goed begrip (en een eventuele aanpak) is het zaak (eerst) zo scherp mogelijk te kijken naar de situatie in elke buurt afzonderlijk. Van daaruit kan vervolgens worden gekeken naar verklaringen die specifiek zijn voor elke buurt en naar verklaringen die verschillende buurten met elkaar delen. De opbrengst van die exercitie zetten wij in dit concluderend hoofdstuk op een rij. Dat doen we allereerst aan de hand van de (vier) deelvragen waarmee wij dit onderzoek startten.

1. Waar en/of bij wie zit vooral het gevoel van onveiligheid?

Het beeld dat wij optekenen is consistent met het beeld dat al bekend is uit de literatuur: dat sociaaleconomisch zwakkere en etnisch heterogenere buurten 'gevoeliger' zijn voor een beleving van onveiligheid, zeker als daarin ook nog eens sprake is van een hoge verhuismobiliteit en/of meer 'kwetsbare' mensen wonen. Nauw daarmee samenhangend zien wij in de buurten met een hoge beleving van onveiligheid een lage mate van sociale cohesie, in de buurt met een goede veiligheidsbeleving een hoge mate van sociale cohesie.

In de gesprekken met professionals vingen wij nog wel eens de gedachte op dat met name 'witte' ouderen zich vaker onveilig voelen. Zij zouden hun woonomgeving – met name in sociaal opzicht – ingrijpend hebben zien veranderen en moeite hebben daarmee om te gaan. Dat kan zeker zo zijn, maar wij moeten concluderen dat het gevoel van onveiligheid veel breder leeft.

Dat is allereerst al af te leiden aan het relatief grote aandeel bewoners dat in de Monitor Leefbaarheid en Veiligheid aangeeft zich onveilig te voelen, maar wij merkten het ook in de vele gesprekken met bewoners die wij voerden. Uiteenlopende mensen, waaronder ook (jonge) vrouwen, (alleenstaande) moeders en tieners zeggen zich onveilig te voelen in eigen buurt.

Tenslotte zien wij in dit onderzoek ook weer het fenomeen van de *signal places*: specifieke locaties - vaak locaties die voor veel mensen op de route van hun dagelijkse verplaatsingen liggen - die door uiteenlopende tekenen van onveiligheid inwoners van Schiedam de indruk geven dat het met de veiligheid in Schiedam de verkeerde kant op gaat. Voorbeelden van dergelijke locaties die wij in het onderzoek tegenkwamen zijn metrostation Parkweg, de wijk Nieuwland, de wijk Oost als geheel en daarnaast het station(splein) in het bijzonder.

2. Welke factoren of ontwikkelingen werken het onveiligheidsgevoel in de hand of versterken dat?

Ook bij deze deelvraag tekenen wij in de onderzochte buurten een beeld op dat heel consistent is met wat uit de literatuur al bekend is. In de onderzochte buurten met een hoge onveiligheidsbeleving zien we een complex aan sociale, fysieke, criminogene en institutionele factoren die de veiligheidsbeleving in negatief zin beïnvloeden. In de buurt met een goede veiligheidsbeleving zien we op een aantal van deze factoren juist een omgekeerde situatie.

Kijken we naar de *sociale context* dan zien we dat deze in de buurten met een lage veiligheidsbeleving in de loop der jaren ingrijpend is veranderd. De (etnische) diversiteit is toegenomen, de sociale cohesie afgenomen. Daarnaast maken we uit gesprekken met bewoners en professionals op dat ook het aantal kwetsbare mensen is toegenomen: mensen die kampen met psychische problemen, verslaving en mensen (waaronder Oost-Europese arbeidsmigranten) die zich vanwege taal- en cultuurverschillen en een zwakke maatschappelijke positie moeilijker kunnen redden en/of een afwijkende levensstijl kennen. Het aspect van de *sociale stabiliteit* kwam ook in de afsluitende sessie met professionals nog eens als een kernpunt naar voren.

In de *criminele context* van de buurten valt als eerste op dat in de ogen van bewoners de aanwezigheid van hangjongeren hun gevoel van onveiligheid beïnvloedt. Het begrip 'hangjongeren' moet hierbij breed worden uitgelegd, vaak gaat het hier ook om (jonge) mannen die 's avonds op straat zichtbaar zijn en die daarbij ook nogal eens - soms terecht, soms onterecht - met drugsgebruik en/of drugshandel worden geassocieerd. Zij fungeren voor veel mensen min of meer als *signal people* dat het met de veiligheid in de buurt niet goed zit. Tekenend van drugshandel zijn in de buurten met een hoge beleving van onveiligheid een belangrijke steen des aanstoets voor bewoners. Dat effect wordt nog eens versterkt doordat in de ogen van het publiek een effectieve aanpak van de overheid uitblijft. Professionals bevestigen die tekortschietende aanpak: deze zou niet de prioriteit en capaciteit hebben die nodig is voor een effectieve en structurele aanpak.

Waar het gaat om de *fysieke context* tekenen wij in de buurten met een hoge onveiligheidsbeleving veel signalen op van fysieke verloedering.

Daarbij gaat het om straatvuil, huisvuil naast de containers, slecht onderhoud van de groenvoorziening, maar ook om slecht onderhouden woningen en wooncomplexen.

In de *institutionele context* zien wij dat in de buurten met een hoge beleving van onveiligheid de afstand tot de overheid groot is. Waar het gaat om de veiligheid heeft men vooral de blik gericht op de politie, waarvan men vaak de inzet waardeert, maar het effect niet. Terwijl uit onderzoek bekend is dat in dit soort buurten¹³ het vertrouwen in de politie ook in belangrijke mate bepaald wordt door de ingeschatte effectiviteit. In verschillende buurten constateren wij een relatief lage meldingsbereidheid en/of zelfs een nadrukkelijk mijden van melden (of anderszins iets doen aan zaken die niet door de beugel kunnen). Waar mensen wel melden bij instanties tekenen wij in een ook een zekere mate van onvrede op over een ervaren gebrek aan responsiviteit van instanties op meldingen hierover wordt hierbij ook als kritiekpunt genoemd.

Tenslotte mag de invloed van (social) mediaberichten en de volgens sommigen in dit onderzoek steeds onveiliger reputatie van Schiedam niet uit het oog worden verloren. In onze (beperkte) mediascan viel het aantal berichten over incidenten in Schiedam en/of specifieke buurten daarvan op. Het kan mensen bevestigen in hun beeld van de eigen buurt, maar kan ook leiden tot een 'slechter' beeld van plekken elders in de stad dan strikt genomen reëel is. Een van de professionals wees daarnaast op een nog ander effect: dat het de 'stoere reputatie' versterkt van Schiedamse jongens en jonge mannen in het criminele milieu.

3. Welke factoren of ontwikkelingen bieden in positieve zin tegenwicht aan onveiligheidsgevoelens?

Zoals eerder aangegeven is de situatie in de buurt met een goede veiligheidsbeleving in veel opzichten het omgekeerde van de buurten met een hoog gevoel van onveiligheid. Een homogene bevolking met hoge sociale cohesie, actieve en zelfredzame bewoners, een goed onderhouden fysieke omgeving, een overwegend goede verbinding met overheidsvertegenwoordigers en, ten dele daarmee samenhangend, weinig criminaliteit en overlast.

Ook in de buurten met een slechte vrijheidsbeleving zijn echter wel plekken, aanzetten of initiatiefjes zichtbaar die positief inwerken op de veiligheidsbeleving (of dat zouden kunnen doen). Diverse plekken waar het levendig is en mensen samenkomen zoals speeltuinen en de winkelstraat aan de Monseigneur Nolenslaan dragen aan de veiligheidsbeleving. Tegelijkertijd wordt gezien dat de sfeer op dergelijke plekken gemakkelijk in negatieve zin kan omslaan wanneer sprake is van onvoldoende toezicht en handhaving. Een aantal winkeliers aan de Monseigneur Nolenslaan maakt zich daar zorgen over.

Hoewel de sociale cohesie over het algemeen laag is, tekenden wij tijdens straatinterviews in de onderzochte buurten -met uitzondering van Groenord - Zuid - regelmatig op dat contacten tussen directe burens goed is. Van professionals hoorden we dergelijke geluiden overigens niet. Eén van de professionals in het onderzoek wees wel op het belang van het (wederzijds) vergroten van de bekendheid tussen hangjongeren en ouderen in de buurten: alleen al het vergoten van deze wederzijdse bekendheid zou een deel van de kou van de onveiligheidsbeleving uit de lucht kunnen halen.

---

¹³ In buurten waar minder sprake is van meervoudige achterstanden is het vaak de kwaliteit van het contact met de politie en de zogenaamde *procedural justice* een belangrijke factor voor het vertrouwen. Veiligheidsbeleving in Schiedam – een studie in vijf buurten

In een eerdere conclusie is de toegenomen etnische diversiteit besproken als een aspect van de veranderingen in de sociale omgeving die negatief van invloed is op de veiligheidsbeleving. Tegelijkertijd valt op dat meerdere bewoners van Marokkaanse, Turkse en Nederlandse afkomst aangeven de multiculturele sfeer in de buurt te waarderen. Dit geluid hebben we van professionals niet gehoord.

4. Waar liggen aangrijpingspunten voor actie?

Voor we die vraag beantwoorden staan we eerst even in op de vraag die daaraan voorafgaat: is actie überhaupt nodig? Het antwoord op die vraag is uiteindelijk natuurlijk het resultaat van een politiek-bestuurlijke afweging, daar willen wij geenszins in treden. We kunnen wel de veiligheidskundige ingrediënten aanreiken waarmee zo'n afweging kan worden gemaakt. Het eerste ingrediënt is dan dat dit onderzoek zichtbaar maakt dat er in meerdere buurten van Schiedam sprake lijkt van een *problematische* veiligheidsbeleving onder de inwoners. Het gemeten gevoel van onveiligheid is hoog, ook in vergelijking met andere gemeenten (*risico-indicator 1*¹⁴). De Monitor Veiligheid en Leefbaarheid wijst daarbij nog op een verslechtering (*risico-indicator 2*), de landelijke Veiligheidsmonitor doet dat niet, maar dat verschil is eigenlijk niet eens zo relevant: beide onderzoeken laten een onveiligheidsgevoel dat op zichzelf al reden tot zorg zou moeten zijn. In meerdere wijken en buurten voelen mensen zich 'in eigen buurt' onveiliger dan 'in het algemeen' (*risico-indicator 3*), wat een aanwijzing is voor substantiële problemen in de eigen buurt. Het feit dat de Monitor Leefbaarheid en Veiligheid laat zien dat zo'n 10% van de inwoners zich 'vaak' onveilig voelt is *risico-indicator 4*. Op meerdere plekken zien we tenslotte dat de objectieve veiligheid zich anders ontwikkelt dan de subjectieve veiligheid (*risico-indicator 5*). De cijfers wijzen dus al in de richting van een problematische veiligheidsbeleving in Schiedam, ons kwalitatieve onderzoek bevestigt daarbij naar onze mening dat hiervan daadwerkelijk sprake is. Wij signaleren in de onderzochte 'onveilige' buurten ook meerdere van de ontwikkelingen die vaak oorzaak én gevolg van een gevoel van onveiligheid kunnen zijn: mensen die zich terugtrekken op zichzelf, wij-zij-denken, gebrekkige sociale cohesie, gebrekkige interactie van instanties en criminaliteit en onveiligheid. Het zou nader onderzoek vergen om daadwerkelijk te kunnen vaststellen of er in de betreffende buurten ook sprake is van een *spiral-of-decay* zoals wij die beschreven in hoofdstuk 2, maar laten we constateren dat ons onderzoek daar wel veel tekenen van heeft opgeleverd. Niet voor niets spreken sommige inwoners in een buurt bijvoorbeeld ook over 'gettoïsering'.

Veiligheidskundig bezien lijkt er dus alle reden tot actie, al is het maar om (verdere) verslechtering te voorkomen. Waarbij we aantekenen dat een verdere verslechtering van de veiligheidsbeleving ook *criminogeen* moet worden geacht, dus juist criminaliteit in de hand zal werken. Criminaliteitsbestrijding in deze buurten vergt daarom óók - en misschien wel allereerst - verbetering van de veiligheidsbeleving.

Heeft dit onderzoek dan ook aanknopingspunten voor verbetering opgeleverd? Jazeker, die aanknopingspunten zijn zichtbaar geworden. Zij liggen alleen op een aantal verschillende gebieden: in de criminele context (criminaliteit, overlast), de sociale context (bevolkingssamenstelling en - vooral - instroom, sociale cohesie, sociale controle), de fysieke context (verloedering, vervuiling, onderhoud) en de institutionele context (aanwezigheid, optreden en relatie met diverse organisaties).

---

¹⁴ Voor een problematische veiligheidsbeleving, zoals geïntroduceerd in hoofdstuk 2
Veiligheidsbeleving in Schiedam – een studie in vijf buurten

Omdat deze factoren op een complexe manier met elkaar interacteren hebben wij in de door ons onderzochte buurten helaas geen aanknopingspunten kunnen vinden voor een *quick fix* of *magic bullit*: de aanknopingspunten liggen eens en vooral in een zogenaamde integrale aanpak.

5.2 Aanbevelingen

Ons onderzoek brengt ons tot de navolgende vier aanbevelingen:

1. *Neem de onveiligheidsbeleving in Schiedam niet licht. Maar beschouw het ook niet als een 'onveranderlijk gegeven'*

Het slechte veiligheidsgevoel van de Schiedammers gaat verder dan alleen maar een 'vervelend gevoel' van individuen: het zet de leefbaarheid in meerdere buurten onder druk. Er zijn meerdere tekenen dat daarbij ook sprake is van een *spiral of decay*, wat zowel de veiligheid als de leefbaarheid verder zal doen verslechteren. Het problematisch gevoel van onveiligheid tast dus de kwaliteit van de stedelijk samenleving aan, net als dat het de reputatie van de stad aantast. Het staat ook de aanpak van bijvoorbeeld 'ondermijning' in de weg. Besef tegelijkertijd dat dat niet iets is 'waarmee u maar hebt te leven'. De veiligheidsbeleving is zeker te verbeteren, maar dat vergt meer dan een publiciteitscampagne of een extra buurtapp. *Quick fixes* zijn niet voorhanden. De veiligheidsbeleving in Schiedam vraagt daarmee allereerst om de bestuurlijke overtuiging dat dit anders kán. Gevold door de bestuurlijke wil deze verandering ook in gang te zetten.

2. *Zet een intensief, fundamenteel offensief in gang om de veiligheidsbeleving te verbeteren*

Het begrip 'integrale aanpak' is in veel gemeenten inmiddels slechts geworden. Toch is precies zo'n aanpak nodig, maar dan wel in de oorspronkelijke, 'niet-sleetsé' betekenis van het woord. Een aanpak dus, die zich richt op álle facetten die de veiligheidsbeleving in Schiedam zo hebben aangetast. Een *fundamentele* aanpak dus, die zowel een stevige intensiteit als een lange adem zal vergen. Het aloude drieluik van *Schoon, Heel en Veilig* kan daarbij een richtsnoer zijn, zij het dat daaraan in de Schiedamse situatie nadrukkelijk ook een vierde dimensie aan toe moet worden gevoegd: die van de *Sociale Stabiliteit*. Waar het gaat om de dimensie *Veilig* tenslotte vormt een geloofwaardige aanpak van lichtere en zwaardere vormen van drugscriminaliteit een essentieel onderdeel. Daarbij zijn voor de veiligheidsbeleving van de inwoners vooral de aanpak van (direct en indirect) zichtbare tekenen van die drugscriminaliteit van belang zijn.

3. *Gebruik de aanpak van 'signal places' als boodschap dat het u serieus is*

Een intensieve, integrale aanpak als hierboven bedoeld heeft vermoedelijk enige tijd nodig om tot ontwikkeling en (zichtbaar) effect te komen. Een zichtbare en geloofwaardige aanpak van belangrijke *signal places* kan de Schiedammers echter al op korte termijn de boodschap geven dat het het gemeentebestuur 'menens' is met het verbeteren van de veiligheid. Dit kan hoop en vertrouwen onder de inwoners losmaken en zo ook een andere dynamiek in de samenleving teweegbrengen. Wij denken hier aan een zichtbare, intensieve en integrale aanpak van in ieder geval metrostation Parkweg en het station(splein) en omgeving. Het lijkt ons verstandig ook het winkelgebied van de Monseigneur Nolenslaan aan een dergelijke aanpak te onderwerpen vóórdat de veiligheidsbeleving hier daadwerkelijk problematisch is geworden. Op deze manier kunt u met *daden* laten weten dat de verbetering van de veiligheidsbeleving u serieus is. Gelet op het wankele vertrouwen in de overheid dat wij in diverse buurten signaleerden lijkt *underpromise, but overdeliver* ons een verstandig devies.

Veiligheidsbeleving in Schiedam – een studie in vijf buurten

4. Zorg dat u de aanpak met (meer) daadkracht, doortastendheid en geloofwaardigheid kunt vormgeven

De aanpakken als bedoeld onder 2 en 3 zijn alleen mogelijk met organisaties en professionals die voldoende daadkracht te werk kunnen gaan, over voldoende capaciteit beschikken om de (soms weerbarstige) problemen het hoofd te kunnen bieden en die op strategisch, tactisch en uitvoerend niveau constructief samenwerken, gesteund door politiek en bestuur. Een doorlichting van de organisatie(s) die van belang zijn voor de veiligheidsbeleving vormde geen onderdeel van het onderzoek. Toch tekenden wij diverse signalen op dat op deze aspecten nog wel het een en ander te winnen is. Bezie dus hoe dit wel kan worden gerealiseerd, zodat de uiteindelijke uitvoeringskracht op een hoger - en voor burgers geloofwaardig - plan kan worden gebracht. Besef dat vertrouwen in de professionals die in de buurten aan het werk zijn een sleutelrol vervult in dit soort majeure operaties¹⁵, investeer dan ook nadrukkelijk in de kwaliteit van deze professionals als in de continuïteit waarmee zij in 'hun' buurten aan het werk zijn.

5. Besef dat elke maatregel om de veiligheid te verbeteren een tweesnijdend zwaard is

Zichtbare acties om criminaliteit of overlast tegen te gaan geven een dubbel signaal aan het publiek: er is hier wat aan de hand én we doen daar wat aan. Dat heeft een uitstekend effect op de veiligheidsbeleving als het om problemen gaat waar het publiek zich (grote) zorgen over maakt. Dan geeft de interventie immers de boodschap aan het publiek: 'we zien uw zorgen, we nemen deze serieus en dus treden we op'. Als dat dan ook nog een *geloofwaardig* optreden is dan mag u ervan uitgaan dat dit de veiligheidsbeleving gunstig beïnvloedt. U kunt echter een precies tegenovergesteld effect sorteren als mensen het probleem eerder niet zagen of zich daar eerder helemaal geen zorgen over maakten. Dan kan het juist een beleving van *onveiligheid* in de hand werken: 'er is hier nog veel meer mis in de buurt dan ik al dacht' of 'wat maken ze zich weer druk om niks. Maar problemen waar ik me wél zorgen over maak laten ze liggen'. Hanteer in de aanpak dus altijd de *buikpijnregel*¹⁶: als u zeker weet dat het publiek 'buikpijn' (dus diepgevoelde zorgen) heeft van een bepaald veiligheidsprobleem: treedt dan doortastend op met een hoge mate van zichtbaarheid voor diegenen die zich zorgen maken. Hanteer in zo'n geval dus *pinpointcommunicatie*. Heeft het publiek die buikpijn niet, vraag uzelf dan allereerst af of actie echt nodig is en als dat zo is (bijvoorbeeld omdat de rechtsorde echt in het geding is), doe dat dan, als het even kan, met een zo laag mogelijke graad van zichtbaarheid.

---

¹⁵ Zie hierover bijvoorbeeld Verwer & Walberg, 2012

¹⁶ Deze buikpijn-regel is een populairwetenschappelijke vertaling van goed onderbouwde inzichten uit zowel veiligheidkunde als communicatiewetenschappen. Zie hiervoor b.v. de congruentiehypothese van Eysink Smeets c.s. (Eysink Smeets, Moors, van 't Hof en Van den Reek Vermeulen (2010), Eysink Smeets (nog te verschijnen) en Cialdini et al's (1991) Focus Theory of Normative Conduct.

Literatuur

Blokland, T.V. (2009). *Oog voor elkaar. Veiligheidsbeleving en sociale controle in de grote stad*. Amsterdam: Amsterdam University Press

Cialdini, R., C. Kallgren, R. Reno, (1991) A Focus Theory of Normative Conduct: a theoretical refinement and reevaluation of the role of norms in human behavior, in: *Advances in experimental social psychology*, Vol. 24, p. 201-234

Eysink Smeets, M (2016) *Veiligheidsbeleving in Rotterdam*, Gemeente Rotterdam, Rotterdam

Eysink Smeets, M (2018) Waarom het onderzoek naar veiligheidsbeleving een nieuwe impuls nodig heeft, in: *Justitiële Verkenningen*, december 2018, p. 8-24

Eysink Smeets, M. (2019). *Veiligheidsbeleving in Schiedam, presentatie voor de gemeenteraad van Schiedam*, Hogeschool Inholland, Rotterdam

Eysink Smeets, M., H. Moors, K. Van 't Hof, en E. Van Den Reek Vermeulen (2010) Omgaan met de perceptie van overlast en verloedering. Een beknopt advies voor de bestuurspraktijk, IVA Beleidsonderzoek en Advies Tilburg

Eysink Smeets, M. & S. Meier (2013) *CCV Dossier Veiligheidsbeleving*, Centrum voor Criminaliteitspreventie en Veiligheid, Utrecht

Eysink Smeets, M. (nog te verschijnen) *The fears and anxieties of the 21st century and their impact in society*, Cardiff University, Cardiff.

Schooneveld, M. (2020). *Angst in Schiedam. Welke rol heeft de media daarin?* Bachelor scriptie Hogeschool Inholland Rotterdam

Staring, R. En B. van Stokkom (2017), Superdiversiteit, wijken van aankomst en conflicten. Een inleiding. *Tijdschrift voor Cultuur en Criminaliteit*, nr. 1 2017

Vertovec, S. (2007). Super-diversity and its implications. *Ethnic and Racial Studies*. 30 (6). 1024-1054

Verwer, R. & A. Walberg (2012), Een kwestie van vertrouwen. Werking en versterking van collectieve weerbaarheid in achterstandsbuurtten, Rijksuniversiteit Groningen, Groningen

Bronnen

- Allecijfers.nl (2020a). Nolensbuurt Schiedam. Geraadpleegd op 9 juli 2020 van: <https://allecijfers.nl/buurt/nolensbuurt-schiedam/>
- Allecijfers.nl (2020b). Wibautbuurt Schiedam. Geraadpleegd op 9 juli 2020 van: <https://allecijfers.nl/buurt/wibautbuurt-schiedam/>
- Allecijfers.nl (2020c). Groen Noord-Zuid Schiedam. Geraadpleegd op 13-10-2020 van: <https://allecijfers.nl/buurt/groennoord-zuid-schiedam/>
- Allecijfers.nl (2020d). Stationsbuurt Schiedam. Geraadpleegd op 13-10-2020 van: <https://allecijfers.nl/buurt/stationsbuurt-schiedam/>
- Allecijfers.nl (2020e). Vogelbuurt Schiedam. Geraadpleegd op 13-10-2020 van: <https://allecijfers.nl/buurt/vogelbuurt-schiedam/>
- CBS (2020). *Veiligheidsmonitor 2019*. Den Haag: Centraal Bureau voor de Statistiek. Geraadpleegd op 1 december 2020 van: <https://www.cbs.nl/-/media/pdf/2020/10/veiligheidsmonitor-2019.pdf>
- CBS (2021). Wat is het verschil tussen een westerse en niet-westerse allochtoon? Geraadpleegd op 19-01-2021 van: <https://www.cbs.nl/nl-nl/faq/specifiek/wat-is-het-verschil-tussen-een-westerse-en-niet-westerse-allochtoon->
- Gemeente Schiedam (z.d.a). Veiligheidsindex 2019 [presentatie].
- Gemeente Schiedam (z.d.b). De staat van Schiedam 2019 [presentatie].
- Kenniscentrum MVS (2020). *Monitor Leefbaarheid en Veiligheid 2019*. Gemeente Schiedam.
- MVS (2020a). Bevolking Schiedam Nolensbuurt Etniciteit. Geraadpleegd op 9 juli 2020 van: https://mvs.inciijfers.nl/jive?workspace_guid=0e32f668-bf5f-47dc-ac7d-f0d9f8c27291
- MVS (2020b). Bevolking Schiedam Nolensbuurt Leeftijd. Geraadpleegd op 9 juli 2020 van: https://mvs.inciijfers.nl/jive?workspace_guid=2c08aeec-2ff2-4cdc-ad6f-f20ebf0e587f
- MVS (2020c). Bevolking Schiedam Nolensbuurt Geslacht. Geraadpleegd op 9 juli 2020 van: https://mvs.inciijfers.nl/jive?workspace_guid=0a5d6a00-e36b-441c-aed7-a79b6a118108
- MVS (2020d). Criminaliteit Schiedam Nolensbuurt/Schiedam. Geraadpleegd op 9 juli 2020 van: https://mvs.inciijfers.nl/jive?workspace_guid=6efacde4-10ab-4774-bb43-fe694a353951
- MVS (2020e). Bevolking Schiedam Wibautbuurt Etniciteit. Geraadpleegd op 9 juli 2020 van: https://mvs.inciijfers.nl/jive?workspace_guid=f74651f9-5a8d-4658-acfe-3436e1026eb9
- MVS (2020f). Bevolking Schiedam Wibautbuurt Leeftijd. Geraadpleegd op 4 december 2020 van: https://mvs.inciijfers.nl/jive?workspace_guid=743f2aa1-230b-4b83-a779-17522aa522e1
- Veiligheidsbeleving in Schiedam – een studie in vijf buurten

MVS (2020g). Criminaliteit Schiedam Wibautbuurt/Schiedam. Geraadpleegd op 9 juli 2020 van: https://mvs.incijfers.nl/jive?workspace_guid=917e461c-8db9-48de-9a54-ff6dc9ab2872

MVS (2020h). Bevolking Schiedam Groenord-Zuid Migratie-achtergrond. Geraadpleegd op 13-10-2020 van: https://mvs.incijfers.nl/jive?workspace_guid=2693f229-f987-44e4-ab96-6c0ee2b8c6c2

MVS (2020i). Bevolking Schiedam Groenord-Zuid Etniciteit. Geraadpleegd op 13-10-2020 van: https://mvs.incijfers.nl/jive?workspace_guid=3a9d0ec9-2b74-4aa3-8e35-e622390d3d32

MVS (2020j). Bevolking Schiedam Groenord-Zuid Geslacht. Geraadpleegd op 13-10-2020 van: https://mvs.incijfers.nl/jive?workspace_guid=553ecd3e-bf72-4d5c-bec7-f04ce024409d

MVS (2020k). Criminaliteit Groenord-Zuid/Schiedam. Geraadpleegd op 14-10-2020 van: https://mvs.incijfers.nl/jive?workspace_guid=fa1a8cec-f210-41e8-bbc8-9bad456bf0e8

MVS (2020l). Bevolking Groei Schiedam Stationsbuurt. Geraadpleegd op 4-12-2020 van: https://mvs.incijfers.nl/jive?workspace_guid=e97642cc-dc52-432b-8dfa-de47b282bc0d

MVS (2020m). Bevolking Schiedam Stationsbuurt Migratie-achtergrond. Geraadpleegd op 13-10-2020 van: https://mvs.incijfers.nl/jive?workspace_guid=a40aae77-3864-47ac-b06d-9f4ffd75df64

MVS (2020n). Leeftijd Bevolking Vogelbuurt. Geraadpleegd op 4-12-2020 van: https://mvs.incijfers.nl/jive?workspace_guid=62bfb1ae-20f5-4e85-89f2-52dc518bf141

MVS (2020o). Criminaliteit Schiedam Stationsbuurt. Geraadpleegd op 14-10-2020 van: https://mvs.incijfers.nl/jive?workspace_guid=e7d2b1a3-f409-491a-b6ce-2fa314cc4d2b

MVS (2020p). Bevolking Schiedam Vogelbuurt Leeftijd. Geraadpleegd op 9 juli 2020 van: https://mvs.incijfers.nl/jive?workspace_guid=33d9915b-c8c1-4b15-aefd-2c7a12f12e05

MVS (2020q). Bevolking Schiedam Vogelbuurt Etniciteit. Geraadpleegd op 9 juli 2020 van: https://mvs.incijfers.nl/jive?workspace_guid=9c4c9f4f-42ce-4b76-89ab-a3686f529a2c

MVS (2020r). Criminaliteit Schiedam Vogelbuurt/Schiedam. Geraadpleegd op 9 juli 2020 van: https://mvs.incijfers.nl/jive?workspace_guid=f4a32264-d097-4590-9931-106696101244

MVS (2021a). Criminaliteit groei t.o.v. 2016 Wibautbuurt. Geraadpleegd op 19-01-2021 van: https://mvs.incijfers.nl/jive?workspace_guid=94bd8494-5aae-4aed-8403-813b9c35fe3b

MVS (2021b). Criminaliteit groei t.o.v. 2016 Groenord-Zuid. Geraadpleegd op 19-01-2021 van: https://mvs.incijfers.nl/jive?workspace_guid=c0815ed5-2e39-4387-be3f-6732ffd41646

MVS (2021c). Criminaliteit groei t.o.v. 2016 Stationsbuurt. Geraadpleegd op 19-01-2021 van: https://mvs.incijfers.nl/jive?workspace_guid=fd768c09-ffef-4b65-b632-07c464529303

MVS (2021d). Criminaliteit groei t.o.v. 2016 Vogelbuurt. Geraadpleegd op 19-01-2021 van: https://mvs.incijfers.nl/jive?workspace_guid=5caa6c39-2237-4f5b-8b78-6f10dd0cabd9

Bijlagen

Bijlage 1 Cijfers per buurt

Bron: Monitor Leefbaarheid en Veiligheid 2019 (Kenniscentrum MVS, 2020)

	Nolensbuurt	Wibautbuurt	Stationsbuurt ¹⁷	Groenord- Zuid	Vogelbuurt	Schiedam
Woning	68	60	67	59	82	76
Woonomgeving	59	49	62	57	81	68
Voorzieningen	71	58	64	71	78	70
Veiligheid	57	55	63	57	74	65
Sociale cohesie	54	48	48	55	75	59
Verloedering	51	54	55	59	76	61
Overlast	58	52	68	58	82	68
Verkeersoverlast	55	57	60	76	62	57

---

¹⁷ Is samengevoegd met de Wetenschappersbuurt
Veiligheidsbeleving in Schiedam – een studie in vijf buurten

Bijlage 2 Topiclijst straatinterviews

Noteer de volgende algemene informatie (mag je doen op basis van inschatting):

m/v

leeftijd:

buurt:

adres:

etnische achtergrond:

Interviewtopics

1.Hoe is het om in deze buurt te wonen?

2.Wat ervaart u in deze buurt als positief en wat als negatief?

3.Hoe ervaart u de veiligheid in de buurt?

4.Is de veiligheid in de buurt de afgelopen jaren verbeterd, verslechterd of gelijk gebleven? Hoe komt dat?

5.Wat vindt u van het optreden van de overheid in de buurt (politie, gemeente, stadstoezicht)?

6.Onderneemt u zelf of samen met anderen acties om zaken in de buurt aan te pakken die u als negatief ervaart? Zo ja, welke acties zijn dat? Zo nee, wat is hiervoor de reden?

7.Welke plekken buiten uw buurt ervaart u als onveilig in Schiedam? Hoe komt dat?

8. Als u de burgemeester was van Schiedam wat zou u dan als eerste aanpakken in Schiedam?

Bijlage 3 Topiclijst interviews met professionals

Topiclijst expert interviews veiligheidsbeleving Schiedam

Algemene vragen:

1. Omschrijving van werkzaamheden binnen de wijk/buurt
2. Hoe lang betrokken bij wijk/buurt?
3. Hoe zou u de wijk/buurt waarin u werkzaam bent omschrijven?

Inhoudelijke vragen:

1. Welk cijfer denkt u dat de bewoners zouden geven aan de veiligheid van deze wijk/buurt?

(hier in is onderscheid tussen verschillende groepen in de wijk mogelijk)

2. Welke factoren hebben volgens u in de ogen van bewoners invloed op deze veiligheid(beleving)?

- Wat heeft een positieve invloed?
- Wat heeft een negatieve invloed?

3. Wat doet de overheid om de negatieve aspecten te verbeteren en de positieve te stimuleren?

4. Hoe zie jij jouw eigen rol hierin?

5. Zijn er plekken (bijv. criminele hotspots) in Schiedam die invloed kunnen hebben op het veiligheidsniveau? Zo ja, om wat voor een plekken gaat het?

6. Wat doen bewoners zelf om hun buurt te verbeteren? (burgerparticipatie)

7. Hebben buurtbewoners vertrouwen in de toekomst (van de veiligheid) van de wijk? Waardoor wordt dit beïnvloed?